

LIPIEC-SIERPIEŃ 2021

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

LIPIEC-SIERPIEŃ 2021

STANY ZJEDNOCZONE RYWALIZUJĄ Z CHINAMI O WPŁYWY W ASEAN

Wakacyjne miesiące zostały zdominowane przez aktywność amerykańskiej administracji z państwami ASEAN, która miała na celu naprawę wizerunku Stanów Zjednoczonych w regionie po miesiącach zaniedbań ze strony Waszyngtonu. Wizyty sekretarza obrony oraz wiceprezydent wysłały jasny przekaz o amerykańskim zaangażowaniu w Azji Południowo-Wschodniej, które ma się opierać na rozwijaniu partnerstwa, a nie tylko na rywalizacji z Pekinem. Amerykańska aktywność nie została bez odpowiedzi Chin, które wykorzystały

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 sierpnia: wojskowy rząd Birmy poinformował o planach dotyczących wyborów w kraju. Stojący na czele rządu Min Aung Hlaing oświadczył, że wybory zostaną zorganizowane do 2023 roku i do tego czasu ma zostać zniesiony stan wyjątkowy w państwie. Nowe informacje są sprzeczne z początkowymi deklaracjami generała, który zaraz po zamachu stanu z lutego bieżącego zapowiedział, że stan wyjątkowy potrwa jeden rok. Na uwagę zasługuje również informacja, iż Rada Administracji Państwowej mianowała Min Aung Hlaing'a premierem „rządu tymczasowego”.

2 sierpnia: 54. spotkanie ministrów spraw zagranicznych ASEAN odbyło się za pośrednictwem wideokonferencji. Spotkaniu przewodniczył minister spraw zagranicznych Brunei, ponieważ to właśnie Brunei sprawuje obecnie roczną prezydencję w stowarzyszeniu. Podczas szczytu szefów dyplomacji poruszono szereg kwestii związanych z funkcjonowaniem stowarzyszenia jak przegląd implementacji Karty ASEAN czy realizacji inicjatywy ASEAN Community Vision 2025. Nie mogło zabraknąć również tematów dotyczących pandemii koronawirusa, a mianowicie w jaki sposób przeprowadzić odbudowę gospodarki po pandemii oraz dokonano przeglądu prac nad rozwojem, produkcją i dystrybucją szczepionek. W części poświęconej polityce zagranicznej pojawiły się problematyczne kwestie związane ze sporami morskimi, zagrożeniem ze strony Korei Północnej, a także sytuacji wewnętrznej w Birmie oraz postępach z zakresu realizacji pięciopunktowego konsensusu wypracowanego w kwietniu bieżącego roku.

4 sierpnia: ASEAN zatwierdził drugiego ministra spraw zagranicznych Brunei na specjalnego wysłannika stowarzyszenia do Birmy. Od czasu specjalnego szczytu ASEAN w kwietniu bieżącego roku trwały negocjacje w sprawie kandydata na specjalnego wysłannika do Birmy, gdzie został przeprowadzony zamach stanu w lutym. Wytypowanie wysłannika jest jednym z punktów konsensusu wypracowanego podczas kwietniowych rozmów. ASEAN, w tym wojskowy rząd w Birmie, zaakceptował kandydaturę drugiego ministra spraw zagranicznych Brunei - Erywan Yusof. Specjalny wysłannik będzie miał za zadanie ułatwienie mediacji i dialogu między wszystkimi zainteresowanymi stronami oraz wypracowanie pokojowego rozwiązania sytuacji w Birmie.

4 sierpnia: Wielka Brytania została zaakceptowana jako jedenasty partner dialogu ASEAN. Po opuszczeniu Unii Europejskiej, Wielka Brytania zmieniła swoją politykę zagraniczną, poświęcając więcej uwagi regionowi Indo-Pacyfiku. Jednym z głównych celów było uzyskanie statusu partnera dialogu ASEAN, co umożliwi dalszą intensyfikację współpracy z państwami stowarzyszenia. Do grupy partnerów dialogu ASEAN zaliczają się między innymi Chiny, Stany Zjednoczone, a także Unia Europejska.

5 sierpnia: ASEAN i Kanada rozpoczną negocjacje w sprawie umowy o wolnym handlu w 2021 roku. Podczas ministerialnego spotkania ASEAN-Kanada minister spraw zagranicznych Kanady Marc Garneau zadeklarował chęć rozpoczęcia negocjacji w sprawie zawarcia umowy o wolnym handlu ze stowarzyszeniem. Ponadto Kanada przekaże ponad 2,7 mln USD na fundusz ASEAN do walki ze skutkami pandemii koronawirusa w ciągu najbliższych pięciu lat, a także sprzęt medyczny o łącznej wartości 3,5 mln USD. Priorytetem współpracy dwustronnej w najbliższych latach ma być ograniczenie negatywnych skutków pandemii COVID-29.

KOMENTARZ

Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej po ponad pół roku od zamachu stanu w Birmie wyznaczyło specjalnego wysłannika, co jest jednym z kluczowych elementów dla przyjętego w kwietniu pięciopunktowego konsensusu, który ma się przyczynić do pokojowego rozwiązania sytuacji w tym kraju. Po długotrwałych negocjacjach wysłannikiem został mianowany drugi minister spraw zagranicznych Brunei - Erywan Yusof. Biorąc pod uwagę fakt, że rozważana była kandydatura z Tajlandii można stwierdzić, że jest to udany kompromis. Po pierwsze wysłannik z Tajlandii, w której władzę obecnie sprawują przedstawiciele armii, mógłby sprzyjać birmańskiemu wojsku, które

przeprowadziło zamach stanu. Z drugiej jest to idealna okazja dla Brunei, żeby zwiększyć swoje wpływy wewnątrz stowarzyszenia, zwłaszcza, że sprawuje obecnie roczną prezydencję w ASEAN. Pozostaje zatem pytanie czy krytyka pod adresem ASEAN dotycząca sposobu w jaki zarządza kryzysem w Birmie jest uzasadniona?

Wojskowy zamach stanu w Birmie na początku lutego bieżącego roku sprawił, że na ASEAN zaczęto wywierać dużą presję, aby szybko i skutecznie rozwiązać kryzysową sytuację. Działalność stowarzyszenia należy jednak oceniać z dużo szerszej perspektywy niż tylko sytuacja wewnątrz w Birmie. Azja Południowo-Wschodnia znajduje się w samym centrum rywalizacji chińsko-amerykańskiej, ponadto wraz z nowymi wariantami koronawirusa sytuacja epidemiologiczna w wielu krajach również wymaga dodatkowego zaangażowania. Istotnym wyzwaniem jest również rosnąca rola Chin, które kontynuują swoją asertywną politykę na Morzu Południowochińskim. Może to zagrozić swobodzie żeglugi na tym akwenie, co odbije się na wszystkich państwach regionu. Należy przy tym pamiętać, że funkcjonowanie ASEAN jest oparte na konsensusie, a państwa członkowskie różnią się od siebie pod względem systemów politycznych, populacji oraz gospodarki, a co za tym idzie każde z nich ma inne interesy. Wspólnym mianownikiem jest chęć zachowania stabilności w regionie, która pozwoli na skupienie się na wewnętrznych planach rozwojowych.

ASEAN jak każda organizacja międzynarodowa musi funkcjonować w ściśle określonych ramach. Jedną z najważniejszych zasad stowarzyszenia jest brak ingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw, co skutecznie ogranicza wachlarz działań jakie może podjąć ASEAN w przypadku takich sytuacji z jaką mamy obecnie do czynienia w Birmie. Państwa członkowskie mają jednak duże doświadczenie w zażegnaniu kryzysów o czym najlepiej świadczy historia powstania ASEAN. Stowarzyszenie zrodziło się w trudnych okolicznościach konfliktów na linii Malezja-Indonezja oraz Malezja-Filipiny. Ponadto zaraz na początku swojego istnienia odegrała bardzo ważną rolę w konflikcie pomiędzy Wietnamem i Kambodżą, organizując mediacje. Jeżeli zaś chodzi o zamachy stanu, to ASEAN był świadkiem tego rodzaju wydarzeń w Tajlandii zarówno w 2006 i 2014 roku.

Przy ocenie ASEAN należy pamiętać, że przez całą historię funkcjonowania stowarzyszenia udało mu się uniknąć jakiegokolwiek konfliktu zbrojnego pomiędzy państwami członkowskimi. Organizacja ma zatem ogromny wkład w utrzymanie stabilnego środowiska w regionie, które pozwoliło na dynamiczny rozwój ekonomiczny. ASEAN stanowi także platformę dla wielu inicjatyw multilateralnych zrzeszających zarówno największe jak i średnie potęgi, takie jak Szczyt Azji Wschodniej czy Regionalne Forum ASEAN. Biorąc pod uwagę

instytucjonalne ograniczenia stowarzyszenia nie można obarczać ASEAN-u pełną odpowiedzialnością za dalszy rozwój sytuacji w Birmie. Niezbędnym będzie wsparcie ze strony mocarstw takich jak Chiny oraz Stany Zjednoczone. Dlatego najbliższy Szczyt Azji Wschodniej będzie doskonałą okazją do wysłania odpowiedniego przekazu do wojskowego rządu na czele którego stoi Min Aung Hlaing. Według ostatnich doniesień stan wyjątkowy w Birmie ma potrwać do sierpnia 2023 roku, po czym mają zostać przeprowadzone wolne wybory. Głównym zadaniem specjalnego wysłannika ASEAN oprócz zapewnienia odpowiedniej dystrybucji pomocy humanitarnej powinno być przekonanie wojskowego rządu do zaprzestania przemocy. Natomiast w interesie Chin i Stanów Zjednoczonych powinno być wykorzystanie platform multilateralnych oraz nieoficjalnych kanałów dyplomatycznych, żeby rząd Min Aung Hlaing'a wywiązał się z obietnicy przeprowadzenia wolnych wyborów.

II. STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

4 lipca: filipińska straż przybrzeżna zablokowała dostęp chińskim i wietnamskim statkom rybackim do połowów na filipińskich wodach. Straż przybrzeżna Filipin poinformowała, że jednostka BRP Cabra wykryła pięć chińskich i dwie wietnamskie łodzie rybackie prowadzące połowy na filipińskich wodach, po czym wystosowała komunikat do ich opuszczenia. Jest to kolejny przykład wzmożonych patroli filipińskiej straży przybrzeżnej, mających na celu zabezpieczenie suwerenności kraju oraz zapewnienie swobody w prowadzeniu połowów przez filipińskich rybaków w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej na Morzu Południowochińskim.

4 lipca: najnowszy niszczyciel chińskiej marynarki wojennej przeprowadził pierwsze ćwiczenia bojowe z okazji 100-lecia KPCh. Niszczyciel typu 052D Kaifeng wszedł do służby, przeprowadzając pierwsze manewry bojowe, aczkolwiek nie ujawniono, gdzie zostały przeprowadzone. Według doniesień medialnych, Kaifeng jest czwartym okrętem typu 052D, który wszedł do służby morskiej chińskiej marynarki wojennej w 2021 roku, po Suzhou, Huainan i Nanning. Marynarka zamówiła również w tym roku dwa duże niszczyciele typu 055, Lhasa i Dalian, a także okręt desantowy typu 075 Hainan i okręt podwodny z pociskami balistycznymi Typ 09IV Changzheng 18.

7 lipca: Chiny kwestionują wydobycie surowców naturalnych przez Malezję na Morzu Południowochińskim. Od początku czerwca chińska straż przybrzeżna systematycznie pojawia się w pobliżu pól wydobywczych ropy

naftowej i gazu ziemnego w pobliżu wybrzeży malezyjskiego stanu Sarawak. Napięcia dotyczą zagospodarowania pola gazowego Kasawari w malezyjskim bloku SK316. Odkryte po raz pierwszy w 2011 roku, Kasawari jest rozwijane od kilku lat. Blok znajduje się około 4,3 mil morskich na północ od innego pola gazowego, NC3, które uruchomiono w 2016 roku. Na przestrzeni ostatnich miesięcy zauważono wzmożoną aktywność chińskiej straży przybrzeżnej w pobliżu pól wydobywczych, a na początku czerwca, tuż przed rozpoczęciem prac budowlanych w Kasawari, 16 chińskich samolotów wojskowych zbliżyło się na odległość 60 mil morskich do Sarawak, co było przedmiotem protestu dyplomatycznego Malezji.

8 lipca: Filipiny i Japonia zakończyły pierwsze w historii wspólne ćwiczenia sił powietrznych. W ramach ćwiczeń zrealizowano scenariusze polegające na misjach humanitarnych oraz pomocy ofiarom katastrof. Rozwój współpracy obu państw w obszarze bezpieczeństwa należy odczytywać przez pryzmat rosnącej asertywności Chin na Morzu Południowochińskim. Według analityków ćwiczenia te należy uznać za przełomowe, zwiastujące większe zaangażowanie Japonii w państwach ASEAN w obszarach dotyczących bezpieczeństwa. Tokio będzie stopniowo zwiększać swoje zaangażowanie, ponieważ wciąż musi mieć na uwadze swoją imperialistyczną przeszłość w regionie z okresu II wojny światowej.

8 lipca: Wietnam sprzeciwił się chińskim planom prowadzenia badań w pobliżu archipelagu Paracele. Rzeczniczka ministerstwa spraw zagranicznych Wietnamu Le Thi Thu Hang wniosła protest po wiadomości, że największy chiński statek badawczy o nazwie Sun Yat Sen University ma odbyć inauguracyjną podróż na Morze Południowochińskie (między innymi w okolicie Wysp Paracele) w październiku. Rzeczniczka podkreśliła, że jakiegokolwiek prace badawcze w pobliżu archipelagów Spratly czy Paracele bez zgody Wietnamu są nielegalne i naruszają suwerenność kraju.

10 lipca: Kambodża otrzymała nową partię chińskich szczepionek na koronawirusa. Minister zdrowia Yok Sambath poinformował o dotarciu zakupionych szczepionek produkowanych przez chińskie koncerny Sinovac i Sinopharm. Do tej pory Kambodża pozyskała łącznie 16 mln szczepionek z Chin i za pośrednictwem programu COVAX. Program szczepień w tym kraju rozpoczął się 10 lutego bieżącego roku i udało się zaszczepić ponad 4,79 mln osób, czyli 47,9% z 10 mln populacji dorosłych.

12 lipca: Indonezja otrzymała kolejną dostawę surowców do produkcji ponad 10 mln dawek szczepionki Sinovac. Minister zdrowia Budi Gunadi Sadikin poinformował, że dzięki nowej dostawie Indonezja dysponuje składnikami do łącznej produkcji ponad 115,5 mln dawek szczepionki na koronawirusa przez państwową firmę PT Bio Farma. W przyszłym miesiącu

wyprodukowanych zostanie 93 mln dawek chińskiej szczepionki, które będą rozdyskrebowane do wszystkich regionów kraju.

13 lipca: Chiny znalazły się na szczycie listy największych eksporterów sprzętu medycznego do Indonezji. Według indonezyjskich danych w okresie od 3 maja do 3 lipca, Chiny znalazły się na pierwszym miejscu największych eksporterów sprzętu medycznego, który stanowił 26,65% importu, a jego wartość wyniosła 8,67 mln USD. Na drugim miejscu znalazła się Japonia, a na trzecim Korea Południowa. Spośród importowanego do Indonezji sprzętu medycznego 41,99% stanowiły zestawy do testów PCR o wartości 13,67 mln USD, następnie zestawy do szybkich testów na koronawirusa, które stanowiły 18,7% o wartości 6,1 mln USD oraz wentylatory 6,85%.

13 lipca: Chiny zwiększyły obecność swoich sił powietrznych na spornych obszarach na Morzu Południowochińskim. Według zdjęć satelitarnych od maja do lipca bieżącego roku, Chiny rozmieściły samoloty i helikoptery na kontrolowanych przez siebie obiektach, będących przedmiotem sporu terytorialnego. Z rafy Mischief operuje między innymi samolot wczesnego ostrzegania KJ-500, natomiast w okolicach rafy Subi został zauważony samolot transportowy Y-9 i śmigłowiec Z-8.

14 lipca: Chiny dostarczyły kolejną partię szczepionek CoronaVac na Filipiny. Carlito Galvez, odpowiedzialny za walkę z pandemią COVID-19 na Filipinach, odebrał na lotnisku dostawę szczepionek produkowanych przez chiński koncern Sinovac Biotech. Od lutego chińska firma farmaceutyczna dostarczyła do kraju 13 mln dawek CoronaVac. W sumie 11,1 mln dawek zostało zakupionych przez rząd krajowy, 1 mln dawek podarował Pekin, a 900 tys. dawek zakupiły jednostki samorządu terytorialnego i sektor prywatny. Zgodnie z harmonogramem dodatkowe 1,5 mln dawek szczepionki produkowanej przez Sinovac zostanie dostarczonych 17 lipca.

15 lipca: Malezja rezygnuje z szczepionek Sinovac po wyczerpania zapasów. Minister zdrowia Adham Baba poinformował, że Malezja przestanie podawać szczepionkę na COVID-19 produkowaną przez chińską firmę Sinovac po zakończeniu jej dotychczasowych zapasów, ponieważ ma wystarczającą liczbę innych szczepionek do swojego programu szczepień. Połowa z 16 mln dawek chińskiej szczepionki została już wykorzystana, natomiast druga połowa będzie wykorzystana jako druga dawka. Malezja zabezpieczyła około 45 mln dawek szczepionki Pfizer-BioNTech, co wystarczy, aby zaszczepić 70% populacji. W związku z tym to amerykańska szczepionka będzie dominować w malezyjskim programie szczepień. Decyzja o rezygnacji ze szczepionki Sinovac ma związek z doniesieniami o jej gorszej skuteczności w przypadku nowych wariantów koronawirusa.

16 lipca: do sierpnia Birma ma otrzymać 6 mln szczepionek na COVID-19 z Chin. Według doniesień medialnych birmański rząd zakupił od Chin 4 mln dawek, natomiast 2 mln mają stanowić chińską darowiznę. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez urzędników służby zdrowia w Birmie, której populacja wynosi około 54 mln, do tej pory zaszczepiono około 1,75 mln osób.

16 lipca: Malezja zatwierdziła do stosowania krajowego szczepionkę na COVID-19 produkowaną przez chińską firmę Sinopharm. Ministerstwo zdrowia Malezji poinformowało o dopuszczeniu do użycia kolejnej chińskiej szczepionki, po tym jak w czerwcu zatwierdzono szczepionkę produkowaną przez firmę CanSino Biologics.

17 lipca: Filipiny odebrały dostawę 1,5 mln dawek szczepionki produkowanej przez chiński koncern Sinovac Biotech. Szczepionki zostaną jak najszybciej dostarczone do odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego, które były zmuszone do zaprzestania szczepień pierwszą dawką z powodu niedoboru szczepionek.

17 lipca: Chiny wsparły Birmę w walce z pandemią koronawirusa poprzez dostawę ciekłego tlenu. Chińska ambasada w Birmie poinformowała o dostarczeniu łącznie 3000 ton ciekłego tlenu, który jest jednym z głównych surowców potrzebnych do hospitalizacji zakażonych koronawirusem. Ambasada ChRL ściśle współpracuje z chińską prowincją Yunnan, aby sprostać rosnącym potrzebom Birmy w walce z pandemią.

19 lipca: Chiny zostały liderem bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Kambodży w pierwszej połowie bieżącego roku. Według chińskiego ambasadora w Kambodży Chiny są głównym źródłem inwestycji z kwotą o wysokości 2 mld USD. Wang Wentian w wywiadzie udzielonym Bayon Television (BTV) poinformował, że główne chińskie inwestycje to droga ekspresowa Phnom Penh-Sihanoukville, elektrownia węglowa w prowincji Preah Sihanouk oraz międzynarodowe lotnisko Siem Reap-Angkor.

19 lipca: premier Tajlandii zasugerował wstrzymanie się z zakupem dwóch łodzi podwodnych z Chin do końca pandemii koronawirusa. Rzecznik ministerstwa obrony Kongcheep Tantrawanit poinformował, że Premier Prayut Chan-o-cha powiedział ministerstwu obrony i królewskiej marynarce wojennej Tajlandii, aby rozważyły odroczenie zakupu dwóch okrętów podwodnych do czasu poprawy sytuacji epidemiologicznej w kraju. Marynarka wojenna przedstawiła wcześniej propozycję zakupu drugiego i trzeciego okrętu podwodnego specjalnej komisji Parlamentu, która rozpatruje budżet fiskalny na 2022 rok. Marynarka oświadczyła, że jej obowiązkiem jest złożenie propozycji,

aby utrzymać poziom gotowości. Niemniej jednak to posunięcie wywołało krytykę ze strony opinii publicznej i partii opozycyjnych.

19 lipca: filipińska straż przybrzeżna zareagowała na obecność chińskiego statku wojennego w wyłącznej strefie ekonomicznej państwa. Dowództwo filipińskiej straży przybrzeżnej poinformowało o incydencie z 13 lipca, do którego doszło 147 mil morskich od wybrzeża miasta El Nido w prowincji Palawan. Jednostka straży BRP Cabra ostrzegła chiński statek wojenny o numerze kadłuba 189 o naruszeniu wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin i śledziła dalsze poczynania jednostki na Morzu Południowochińskim.

20 lipca: Chiny przeprowadziły z trzema państwami Azji Południowo-Wschodniej 107. edycję patrolu na rzece Mekong. Biuro bezpieczeństwa publicznego prowincji Yunnan poinformowało o udziale trzech statków w czterodniowym patrolu na rzece Mekong z udziałem organów ścigania z Laosu, Birmy i Tajlandii. Głównym celem 107 patrolu było przeciwdziałanie nielegalnej imigracji. Patrole czterech państw są przeprowadzane regularnie od 2011 roku.

22 lipca: Chiny dostarczyły Filipinom kolejną partię szampionek na koronawirusa. Minister zdrowia Filipin Francisco Duque poinformował o odebraniu dostawy chińskich szczepionek CoronaVac, zakupionych od przedsiębiorstwa Sinovac. Na chwilę obecną to właśnie Chiny są największym źródłem szczepionek na COVID-19 na Filipinach.

27 lipca: w przyszłym roku filipińska straż przybrzeżna otrzyma dwa nowe statki. Filipińska straż przybrzeżna wydała oświadczenie z informacją o pozyskaniu dwóch wielozadaniowych statków szybkiego reagowania, dzięki wsparciu w formie pożyczki na pomoc rozwojową udzielonej przez Japońską Agencję Współpracy Międzynarodowej w wysokości około 16,5 mld jenów. Statki zostały nabyte w ramach drugiej fazy Projektu Poprawy Zdolności Bezpieczeństwa Morskiego. Pierwsza jednostka dotrze na Filipiny w marcu, a druga w maju przyszłego roku. Minister transportu Arthur Tugade podkreślił, że nowe statki wyraźnie poprawią zdolności straży przybrzeżnej do ochrony interesów kraju na Morzu Południowochińskim.

27 lipca: filipińska firma chce wznowić poszukiwania złóż ropy naftowej na Morzu Południowochińskim. PXP Energy Corp. jest gotowa do wznowienia poszukiwań ropy naftowej na spornych wodach Morza Południowochińskiego w pobliżu Recto Bank. Spółka miała współpracować z China National Offshore Oil Corp. (CNOOC), jednym z największych państwowych koncernów naftowych należących do Chińskiej Republiki Ludowej, ale ministerstwo ds. energii wstrzymało zezwolenie na jakiegokolwiek działań poszukiwawczych. Prezes filipińskiej firmy Manuel V. Pangilinan poinformował, że rozmowy dotyczące wspólnych poszukiwań z chińskim przedsiębiorstwem są prowadzone na

szczeblu rządowym i do tej pory nie wypracowano porozumienia. Zaznaczył jednak, że PXP Energy Corp. jest gotowa do rozpoczęcia działań na własną rękę. Tydzień wcześniej podsekretarz ds. energii Felix William Fuentebella poinformował, iż ministerstwo przygotowuje się do wdrożenia porozumienia o wspólnym wydobyciu w oparciu o podział 60:40 dla Filipin.

27 lipca: chińska marynarka wojenna rozpoczęła ćwiczenia na Morzu Południowochińskim w odpowiedzi na obecność brytyjskiego lotniskowca w regionie. Marynarka wojenna ChRL prowadzi manewry u wybrzeży Chuandao oraz Maoming, które są skutkiem obecności brytyjskiej grupy uderzeniowej z lotniskowcem HMS Queen Elizabeth na czele. Chińska flota będzie bacznie obserwować ruchy brytyjskiej floty obecnej u wybrzeży Singapuru, która ma później przeprowadzić ćwiczenia na Morzu Południowochińskim.

28 lipca: grupa filipińskich polityków domaga się śledztwa w sprawie domniemanej chińskiej aktywności badawczej na Morzu Południowochińskim. Patriotyczna Koalicja Ludowa wezwała do wszczęcia postępowania dotyczącego podejrzenia prowadzenia przez Chiny poszukiwań surowców naturalnych w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej kraju. Świadczyć o tym ma odnalezienie przez filipińskich rybaków sejsmometru dna oceanu z chińskimi oznaczeniami 129 mil morskich od wybrzeży prowincji Pangasinan.

30 lipca: wietnamska marynarka wojenna włączyła do służby nową jednostkę przystosowaną do misji ratunkowych i poszukiwawczych. W fabryce Z189, należącej do Departamentu Generalnego Przemysłu Obronnego zbudowano wielozadaniowy statek 927-Yet Kie, przystosowany do realizacji misji ratunkowych w przypadku katastrof z udziałem łodzi podwodnych, statków nawodnych oraz wykonywania badań dna morskiego. Jednostka o długości 93 m i szerokości 16 m została oficjalnie włączona do służby w mieście Hai Phong.

3 sierpnia: spotkanie ministerialne Chiny-ASEAN zostało przeprowadzone za pośrednictwem wideokonferencji. Podczas spotkania radca stanu i minister spraw zagranicznych Wang Yi podkreślił, że ASEAN zajmuje priorytetową pozycję w dyplomacji peryferyjnej ChRL, o czym może świadczyć fakt, że Chiny dostarczyły już do dziesięciu państw stowarzyszenia ponad 190 mln szczepionek na koronawirusa. Ponadto zwrócił uwagę na rozwój współpracy handlowej. Według najnowszych danych w pierwszej połowie bieżącego roku handel dwustronny osiągnął wartość 410 mld USD. Jest to wzrost o 38,2% w porównaniu do tego samego okresu z roku ubiegłego. Z kolei chińskie inwestycje w regionie wyniosły 310 mld USD. Szef chińskiej dyplomacji zadeklarował dalsze wsparcie dla regionu w postaci szczepionek na COVID-19, sprzętu medycznego jak i pomoc w realizacji kompleksowego planu odbudowy ASEAN po pandemii. Wang Yi wezwał także do zachowania pokoju i stabilności na Morzu

Południowochińskim, zaznaczając, że Chiny będą nadal przestrzegać zapisów deklaracji postępowania na Morzu Południowochińskim, dążąc tym samym do pokojowego rozwiązania wszelkich sporów.

3 sierpnia: chiński minister spraw zagranicznych wezwał do zacieśnienia współpracy w walce z pandemią podczas 22. spotkania ministrów spraw zagranicznych formatu ASEAN+3. Podczas spotkania Wang Yi zaapelował, żeby wykorzystać przyszłoroczną 25 rocznicę istnienia formatu do wypracowania kompleksowego planu działania na lata 2023-2027, w którym zostaną zawarte wspólne cele społeczności Azji Wschodniej. Chiński szef dyplomacji poinformował, że do tej pory ChRL zapewniła państwom regionu dostęp do 750 mln dawek szczepionek na COVID-19, przy czym w ciągu najbliższych czterech miesięcy udostępni dodatkowe 110 mln dawek za pośrednictwem programu COVAX. Ponadto przez najbliższe trzy lata Chiny przeznaczą 3 mld USD pomocy finansowej dla państw regionu. Oprócz tego Wang Yi wezwał do pogłębienia integracji ekonomicznej w regionie poprzez jak najszybsze uruchomienie RCEP. W części poświęconej transformacji regionu strona chińska wyraziła gotowość współpracy z zakresu zaawansowanych technologii oraz ekologicznych rozwiązań energetycznych.

4 sierpnia: Indie wysłały cztery okręty w obszar Indo-Pacyfiku, gdzie zrealizują między innymi wizyty w portach państw Azji Południowo-Wschodniej. Rzecznik indyjskiej marynarki wojennej Vivek Madhwal poinformował o udziale czterech okrętów w manewrach MALABAR-21. Na uwagę zasługuje fakt, że indyjskie jednostki wezmą udział w wizytach portowych w takich państwach jak Filipiny, Wietnam, Singapur i Indonezja.

4 sierpnia: Kambodża powtórzyła swoje poparcie dla podniesienia stosunków Chiny-ASEAN do rangi wszechstronnego partnerstwa strategicznego. Podczas spotkania ministerialnego Chiny-ASEAN, minister spraw zagranicznych Kambodży Prak Sokhonn wyraził poparcie dla podniesienia rangi stosunków dwustronnych, biorąc pod uwagę kompleksowy rozwój współpracy stowarzyszenia z Chinami. Według ministra zmiany przyczyniłyby się do intensyfikacji współpracy w ramach dwustronnej umowy handlowej czy RCEP.

5 sierpnia: podczas spotkania ministerialnego w ramach 11. Szczytu Azji Wschodniej, chiński minister spraw zagranicznych przedstawił stanowisko w sprawie Morza Południowochińskiego. Wang Yi przedstawił cztery kwestie dotyczące chińskich roszczeń na Morzu Południowochińskim, które powinny spotkać się z poszanowaniem ze strony innych państw. Zaliczył do nich między innymi fakty historyczne na które powołują się Chiny uzasadniając swoje roszczenia. Na drugim miejscu pojawiło się prawo międzynarodowe, które według chińskiej interpretacji zapewnia suwerenność ChRL nad Wyspami Spratly. Trzecią kwestią jest konsensus, czyli pokojowe rozwiązanie sporów

pomiędzy zaangażowanymi stronami poprzez szybkie opracowanie Kodeksu Postępowania. Na końcu chiński szef dyplomacji zwrócił uwagę na konieczność poszanowania pozostałych państw regionu, którym zależy na stabilnej sytuacji na Morzu Południowochińskim jak i zagwarantowanej swobodzie przepływu oraz przelotu na tym obszarze. Przy okazji ostatniego punktu znalazły się słowa potępienia dla wszystkich aktorów spoza regionu, którzy próbują ingerować w sytuację na Morzu Południowochińskim.

9 sierpnia: premier Wietnamu wezwał wszystkie państwa do zrozumienia wyzwań związanych z bezpieczeństwem morskim. Premier Pham Minh Chinh wziął udział w otwartej debacie poświęconej wzmocnieniu bezpieczeństwa morskiego zorganizowanej przez Radę Bezpieczeństwa ONZ w formie wideokonferencji. Szef wietnamskiego rządu podkreślił gotowość do współpracy z Chinami i pozostałymi członkami ASEAN na rzecz pełnego i skutecznego wdrożenia deklaracji postępowania stron na Morzu Południowochińskim oraz szybkiego opracowania Kodeksu Postępowania. Warto zaznaczyć, że po raz pierwszy bezpieczeństwo morskie zostało omówione w tak kompleksowy sposób jako osobny punkt obrad na tak wysokim szczeblu.

16 sierpnia: malezyjska marynarka wojenna przeprowadziła demonstrację swoich możliwości na Morzu Południowochińskim. Podczas rzadko spotykanego ze strony malezyjskiej marynarki wojennej pokazu siły na Morzu Południowochińskim, fregaty klasy Lekiu oraz Kasturi wystrzeliły pociski Exocet MM40 Block II, natomiast okręt podwodny typu Scorpene wystrzelił podczas zanurzenia pocisk przeciw okrętowy Exocet SM39 Block II. Według oświadczenia wydanego przez marynarkę wojenną wszystkie wystrzelone pociski trafiły w wyznaczone cele, co świadczy o 100% skuteczności personelu jak i dysponowanego sprzętu.

18 sierpnia: minister spraw zagranicznych ChRL przeprowadził rozmowę telefoniczną ze specjalnym wysłannikiem ASEAN do Birmy. Wang Yi odbył rozmowę telefoniczną z Haji Erywan'em, pełniącym funkcję drugiego ministra spraw zagranicznych Brunei, który został w ostatnim czasie mianowany specjalnym wysłannikiem ASEAN do Birmy. Przedstawiciele obu państw omówili współpracę dwustronną w zakresie gospodarki oraz bezpieczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji epidemiologicznej wynikającej z pandemii koronawirusa. Wang Yi potwierdził pełne poparcie dla Erywan'a jako specjalnego wysłannika, a także przekazał szereg sugestii odnośnie jego zadań w Birmie. Chiński szef dyplomacji zalecił pragmatyczne podejście do wszystkich stron sporu wewnętrznego w Birmie. Ponadto zasugerował, aby nadać najwyższy priorytet pomocy humanitarnej i medycznej w związku z pandemią koronawirusa. Dodatkowo zalecił cierpliwość w mediacjach oraz próbę zainicjowania procesu demokratyzacji tego państwa. Ostatnim punktem

rekomendacji było sprzeciwienie się jakimkolwiek próbom ingerencji państw trzecich w sytuację wewnętrzną w Birmie.

18 sierpnia: Chiny dostarczyły Brunei mobilne laboratorium wirusologiczne. Jedna z czołowych chińskich firm biotechnologicznych BGI Group przekazała Brunei mobilne laboratorium Brunei COVID-19 AirLab. Laboratorium zostało rozlokowane w międzynarodowym centrum konferencyjnym Bridex położonym w Jerudong. Minister zdrowia Brunei Haji Mohammad Isham poinformował, że nowa placówka umożliwia badanie próbek na obecność koronawirusa i uzyskanie wyników już po 24 godzinach. Jest to bardzo duże ułatwienie, ponieważ do tej pory na wyniki trzeba było czekać od czterech do pięciu dni.

19 sierpnia: Chiny przekażą Filipinom za darmo ponad 739 tysięcy szczepionek na COVID-19. Prezydencki rzecznik Harry Roque poinformował o wsparciu chińskiego rządu w walce z pandemią koronawirusa w postaci 739 200 dawek szczepionki produkowanej przez koncern Sinopharm. Szczepionki dotrą do kraju 20 sierpnia.

20 sierpnia: Chiny wystrzeliły flary w kierunku filipińskich samolotów wojskowych prowadzących patrol nad Morzem Południowochińskim. Zachodnie dowództwo filipińskich sił zbrojnych poinformowało, że w kierunku samolotów patrolujących Morze Południowochińskie co najmniej pięć razy wystrzelone zostały flary ostrzegawcze przez chińskie siły zbrojne. Oprócz tego załoga filipińskich samolotów otrzymała ponad 218 komunikatów radiowych o naruszeniu chińskiej przestrzeni powietrznej.

20 sierpnia: Malezja otrzymała pierwszą dostawę szczepionki produkowanej przez chińską firmę CanSino Biologics. Ministerstwo nauki, technologii i innowacji poinformowało w oświadczeniu o odbiorze 200 tys. jednodawkowych szczepionek chińskiej produkcji. Łącznie zamówiono 3,5 mln dawek leku produkowanego przez koncern CanSino Biologics. Warunkowe stosowanie nowej chińskiej szczepionki zostało zatwierdzone w czerwcu bieżącego roku.

20 sierpnia: Chiny zakłócają pracę platformy wiertniczej w pobliżu indonezyjskich wysp Natuna. Chińska jednostka została zauważona w pobliżu platformy wiertniczej należącej do firmy Harbour Energy, prowadzącej prace wydobywcze w bloku Natuna na Morzu Południowochińskim. Działalność tej platformy jest wspierana przez rosyjską firmę państwową Zarubezhneft, co może zwiastować nie tylko napięcia na linii Pekin-Dżakarta, ale również pomiędzy Chinami i Rosją.

23 sierpnia: przedsiębiorstwa z Chin i Wietnamu nawiązały współpracę z zakresu produkcji baterii samochodowych. Wietnamski producent

samochodów VinFast nawiązał współpracę z chińską firmą Gotion High-Tech w zakresie badań i produkcji akumulatorów do pojazdów elektrycznych. Zgodnie z nowo podpisanym protokołem ustaleń obie firmy będą pracować nad budową pierwszej fabryki akumulatorów litowo-żelazowo-fosforanowych (LFP) w Wietnamie. Wiceprezes Vingroup Thai Thi Thanh Hai, będącej firmą macierzystą VinFast, poinformował, że współpraca z wiodącym producentem akumulatorów na świecie - Gotion High-Tech, jest głównym elementem strategii przedsiębiorstwa, mającej na celu rozwój nowej linii inteligentnych samochodów elektrycznych.

24 sierpnia: premier Wietnamu spotkał się z chińskim ambasadorem tuż przez wizytą amerykańskiej wiceprezydent. Pham Minh Chinh na spotkaniu z Xiong Bo zadeklarował, że Wietnam się sprzymierzy się z żadnym państwem przeciwko innemu państwu, co miało na celu uspokojenie Pekinu, że nie dojdzie do sojuszu wietnamsko-amerykańskiego wymierzonego w Chiny. Z kolei Chiny przekazały Wietnamowi kolejną dawkę dwóch mln szczepionek na koronawirusa. Wciąż jednak to Stany Zjednoczone wsparły Wietnam większą ilością szczepionek na COVID-19 niż Chiny, a stosunek wynosi 5 mln do 2,7 mln.

24 sierpnia: Chiny rozpoczęły manewry morskie tuż przed ćwiczeniami Malabar 2021 organizowanymi przez państwa QUAD. Chińska marynarka wojenna rozpoczęła trzydniowe ćwiczenia morskie u wybrzeży prowincji Guangdong na Morzu Południowochińskim z wykorzystaniem prawdziwej amunicji. Działania Pekinu można traktować jako odpowiedź na podróż wiceprezydent USA po Azji Południowo-Wschodniej oraz na zaplanowane na 26 sierpnia ćwiczenia Malabar 2021, w których biorą udział siły morskie USA, Japonii, Australii i Indii, czyli grupy państw QUAD.

24 sierpnia: Chiny i Singapur podpisały 19 umów podczas międzynarodowego forum poświęconego łączności. Blisko 50 firm z obu państw podpisało umowy dotyczące współpracy z zakresu strategicznej łączności w ramach międzynarodowego forum łączności w Chongqing. Na ich mocy obie strony będą rozwijały swoje projekty zorientowane na implementacji zdalnej opieki medycznej czy inteligentnych rozwiązań logistycznych. Podczas forum uruchomiono także platformę dla usług w wirtualnej chmurze, co ma ułatwić singapurskim przedsiębiorstwom działalność w Chinach i ich współpracę z chińskimi partnerami.

24 sierpnia: Filipiny i Australia wspólnie wyraziły poparcie dla prawnie wiążącego wyroku trybunału z 2016 roku w sprawie Morza Południowochińskiego. Podczas piątego spotkania ministrów spraw zagranicznych i handlu Filipiny-Australia, przedstawiciele obu państw nie tylko wyrazili poparcie dla wyroku stałego trybunału arbitrażowego w Hadze z 2016 roku w sprawie sporu na Morzu Południowochińskim, ale również wyrazili

zaniepokojenie militaryzacją spornych obszarów na tym akwenie. Choć nie padło bezpośrednio odniesienie do Chin, kontekst sugeruje, że głównym odbiorcą tych komunikatów jest Pekin, który konsekwentnie rozbudowuje infrastrukturę militarną na kontrolowanych przez siebie wyspach.

25 sierpnia: Filipiny zamówiły 10 mln dawek chińskiej szczepionki na koronawirusa. Koordynator filipińskiej kampanii szczepień Carlito Galvez Jr. poinformował o decyzji rządu dotyczącej zakupu 10 mln dawek szczepionki produkowanej przez chiński koncern Sinovac. Jest to kolejny zakup szczepionek CoronaVac, po tym jak dostarczonych zostało 26 mln dawek z pierwszego zamówienia. Według informacji Galveza cena szczepionki była niższa przy drugim zamówieniu, ale nie zostały podane żadne szczegóły.

25 sierpnia: eksport Filipin do Chin wyraźnie wzrósł za kadencji prezydenta Rodrigo Duterte. Minister ds. handlu Ramon Lopez poinformował, że eksport do Chin w 2019 roku osiągnął wartość 8,8 mld USD, co stanowi wzrost o 59% na przestrzeni czterech lat. Dodał przy tym, że eksport z pierwszej połowy bieżącego roku wyniósł już 5,5 mld USD, a co za tym idzie zanotowano wzrost o 34% w porównaniu do tego samego okresu z 2020 roku. Zdaniem ministra za ten sukces odpowiada nowa polityka zagraniczna Filipin, którą zainicjował Rodrigo Duterte w 2016 roku, kiedy wygrał wybory.

26 sierpnia: Filipiny starają się o finansowanie projektów infrastrukturalnych przez Chiny. Wiceminister ds. finansów Mark Dennis Joven poinformował o działaniach rządu mających na celu uzyskanie 1,9 mld USD od chińskiego banku EXIM na realizację czterech projektów infrastrukturalnych. Chiński bank jest w trakcie oceny projektów, w skład których wchodzi trzy mosty w stolicy Filipin, most łączący Davao z Samal, system przeciwpowodziowy na Mindanao oraz kolej Subic-Clark.

29 sierpnia: Chiny będą wymagały udzielania informacji od statków przepływających przez Morze Południowochińskie. Chińska administracja bezpieczeństwa morskiego poinformowała, że łodzie podwodne, statki z napędem nuklearnym, jednostki transportujące materiały radioaktywne olej, chemikalia, skroplony gaz a inne toksyczne lub szkodliwe substancje przez Morze Południowochińskie w obrębie tzw. linii dziewięciu kresek (komercyjne jak i militarne), będą musiały zgłaszać szczegółowe informacje odnośnie swojego rejsu. Oprócz tego każdy inny statek, który może stanowić zagrożenie dla chińskiego ruchu morskiego będzie zobowiązany do udzielenia informacji odnośnie nazwy, znaku wywoławczego, aktualnej pozycji, następnego portu docelowego i przewidywanego czasu zawinięcia do portu. Zgodnie z chińskimi doniesieniami medialnymi administracja bezpieczeństwa morskiego Chin będzie uprawniona do odmowy dostępu do chińskich wód lub zawrócenia statku, jeżeli będzie istniało uzasadnione zagrożenie dla bezpieczeństwa.

30 sierpnia: Chiny uruchamiają projekt składowania dwutlenku węgla na Morzu Południowochińskim. Jeden z głównych producentów ropy i gazu w Chinach – CNOOC, uruchomił pierwszy w swoim rodzaju projekt składowania gazu pod powierzchnią wody na głębokości 80 metrów. Przedsięwzięcie będzie realizowane na Morzu Południowochińskim w miejscu oddalonym o 190 km na południowy wschód od Hongkongu. Według wstępnych planów do dna morskiego ma być wprowadzane nawet do 300 tys. ton dwutlenku węgla rocznie. Gaz będzie produktem ubocznym wydobywania ropy naftowej z pola naftowego Enping 15-1. Plan składowania gazu pod wodą jest jednym z elementów prowadzących do osiągnięcia przez Chiny neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla do atmosfery do 2060 roku.

KOMENTARZ

W spór na Morzu Południowochińskim zaangażowane są Chiny, Tajwan oraz cztery państwa Azji Południowo-Wschodniej. Mimo to, budzi on wiele emocji na arenie międzynarodowej, dlatego coraz więcej państw zaczyna się angażować w tę sprawę pośrednio, poprzez zajęcie określonego stanowiska lub bezpośrednio, na przykład wysyłając w ten obszar swoją marynarkę wojenną. Rząd w Pekinie stara się ograniczyć zaangażowanie państw spoza regionu, ponieważ dysponuje potencjałem militarnym zdolnym do przyćmienia pozostałych stron sporu. Właśnie minęła piąta rocznica od wyroku stałego trybunału arbitrażowego w Hadze w sprawie sporu pomiędzy Chinami i Filipinami, który zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS) podważył chińskie roszczenia wyrażone na podstawie tzw. *linii dziewięciu kresek*, po raz pierwszy oficjalnie przedstawionej przez władze ChRL w 2009 roku.

Za złożenie sprawy do trybunału przeciwko Chinom w 2013 roku była odpowiedzialna administracja prezydenta Benigno Simeona Aquino'a III, do którego przyczyniła się seria incydentów z Chinami, a największym z nich było przejęcie kontroli nad płycizną Scarborough rok wcześniej. Choć wyrok wydany w 2016 roku przez pięcioosobowy skład sędziowski był korzystny dla Filipin, ponieważ odrzucił większość chińskich roszczeń, to moment wydania wyroku zbiegł się z wygraną wyborów prezydenckich przez Rodrigo Duterte, który obrał zdecydowanie prochiński kierunek polityki zagranicznej Filipin. W związku z tym filipińska administracja skupiła się na rozwoju relacji z Chinami i próbę

dwustronnych negocjacji w sprawie chociażby wspólnego wydobycia surowców na Morzu Południowochińskim. Sam prezydent jest wyraźnie sceptyczny, jeżeli chodzi o wyrok trybunału, wskazując na brak instrumentów do jego wyegzekwowania, a także dysproporcje potencjałów militarnych obu państw. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że Pekin już w 2013 roku zakomunikował, że nie weźmie udziału w postępowaniu i niezależnie od wyroku nie podporządkuje się jego postanowieniom.

Rodrigo Duterte w zamian za nieeksponowanie orzeczenia stałego trybunału w Hadze w polityce zagranicznej kraju oczekiwał od Chin znaczących inwestycji oraz wsparcia finansowego w realizacji swoich obietnic z kampanii wyborczej, ze szczególnym uwzględnieniem licznych projektów infrastrukturalnych. Niemniej jednak tylko ułamek z obiecanych w 2016 roku 24 mld USD został zrealizowany. Wraz ze zbliżającym się końcem kadencji prezydenta Duterte przyszedł czas podsumowań jego polityki i wszystko wskazuje na to, że ocieplenie relacji z Pekinem nie przyniosło większych korzyści.

Pierwsza połowa 2021 roku pokazała, że Chiny konsekwentnie naruszają filipińskie wody na Morzu Południowochińskim, wykorzystując jednocześnie trudną sytuację epidemiologiczną na Filipinach. Ponadto perspektywa przyszłorocznych wyborów i wciąż możliwy start Rodrigo Duterte na stanowisko wiceprezydenta sprawiły, że Duterte postanowił pójść na pewne ustępstwa wobec Stanów Zjednoczonych, z którymi utrzymywał raczej chłodne relacje. Punktem zwrotnym była ostatnia wizyta amerykańskiego sekretarza obrony Lloyda Austin'a w Manili, podczas której prezydent Filipin postanowił wycofać się z decyzji o zerwaniu umowy regulującej warunki stacjonowania amerykańskich wojsk na terytorium kraju (VFA).

Przyszłość polityki zagranicznej kraju wobec Chin będzie najprawdopodobniej jednym z głównych tematów kampanii wyborczej w najbliższych miesiącach na Filipinach. Biorąc pod uwagę silne nastroje antychińskie Filipińczyków możemy się spodziewać bardziej wyważonej polityki Manili wobec Pekinu. Zwłaszcza jeżeli Rodrigo Duterte zdecyduje się ubiegać o stanowisko wiceprezydenta, co jest jedyną możliwością, żeby utrzymać się przy władzy, albowiem na Filipinach obowiązuje tylko jedna, sześcioletnia kadencja prezydenta.

Z punktu widzenia chińskiego rządu scenariusz, w którym Rodrigo Duterte zostanie wiceprezydentem jest bardzo korzystny, dlatego Pekin może z jednej strony tymczasowo ograniczyć swoją aktywność w wyłącznej strefie ekonomicznej Filipin, a z drugiej rozwijać dyplomację szczepionkową. Na chwilę obecną ponad połowa szczepionek na koronawirusa stosowanych na Filipinach pochodzi z Chin, choć warto zaznaczyć, że zdecydowana większość została zakupiona przez filipiński rząd. Władze ChRL zdają sobie sprawę, że wygrane wybory przez tandem, w którym nie znajdzie się Rodrigo Duterte, mogą oznaczać

powrót Filipin do amerykańskiej strefy wpływów, co z pewnością utrudni chińską aktywność na Morzu Południowochińskim.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

1 lipca: Malezja wyznaczyła firmę Ericsson na swojego partnera w rozwoju sieci i ekosystemu 5G. Państwowa firma Digital Nasional Berhad odpowiedzialna za rozwój infrastruktury 5G w kraju poinformowała, że podpisano umowę ze szwedzkim gigantem telekomunikacyjnym Ericsson'em na kompleksowy rozwój sieci w Malezji za łączny koszt 2,65 mld USD. Kontrakt będzie obejmował zatem budowę rdzenia sieci, a także dostęp radiowy i sieć transportową, systemy wsparcia operacyjnego i biznesowego oraz systemy zarządzania, jak również zapewnia wsparcie rozwoju i udziału lokalnych dostawców usług telekomunikacyjnych. Ericsson zobowiązał się także do zarządzania całą siecią 5G. Digital Nasional Berhad poinformowało, że Malezja zamierza uruchomić 5G w Kuala Lumpur i Putrajaya do końca roku, zanim ostatecznie rozszerzy dostęp na pozostałą część kraju do 2023 roku. Tym samym Huawei został wykluczony z Malezji, jeżeli chodzi o 5G, choć chińska firma podpisała wcześniej umowę z drugim największym w Malezji dostawcą usług telekomunikacyjnych Maxis, dotyczącą zapewnienia dostępu do sieci 5G.

1 lipca: Stany Zjednoczone zakończyły program kształcenia personelu wojskowego z Kambodżą. Amerykańska ambasada w Kambodży poinformowała, że w związku z rosnącym niepokojem dotyczącym bliskiej współpracy Kambodży z Chinami oraz podejrzeniami obecności chińskich żołnierzy na terytorium tego kraju, podjęto decyzję o zakończeniu programu wymiany polegającego na dostępie kambodżańskiej kadry militarnej do najlepszych amerykańskich akademii wojskowych. Rzecznik ambasady USA Arend Zwartjes dodał również, że do tej decyzji przyczyniły się działania rządu Kambodży prowadzące do rezygnacji z różnych form współpracy w obszarze obronności i bezpieczeństwa ze Stanami Zjednoczonymi.

1 lipca: prezydent Filipin poinformował o swoim starciu w przyszłorocznych wyborach na stanowisko wiceprezydenta. Rodrigo Duterte po miesiącach wymijających odpowiedzi przyznał, że będzie się ubiegał o fotel wiceprezydenta w wyborach zaplanowanych na 2022 rok. Warto przy tym podkreślić, że zgodnie z filipińską konstytucją z 1987 roku prezydent może sprawować swoją funkcję przez jedną, sześcioletnią kadencję. Jednak przez dużą część konstytucjonalistów i prawników kandydowanie prezydenta na stanowisko wiceprezydenta również nie jest zgodne z konstytucją. Wciąż nie wiadomo, kto będzie kandydował z

Duterte na prezydenta, ale największym poparciem cieszy się jego córka – Sara Duterte, która obecnie (podobnie jak jej ojciec) jest burmistrzem miasta Davao.

2 lipca: kontyngent amerykańskich żołnierzy w tegorocznych ćwiczeniach militarnych w Tajlandii został ograniczony. Zwierzchnik tajskich sił zbrojnych generał Chalermpol Srisawat poinformował, że liczba amerykańskich żołnierzy biorących udział w ćwiczeniach Cobra Gold 2021 została zmniejszona z 2000 do 600 osób. Zrezygnowano również z pewnych aktywności, które były stałym punktem manewrów. Na przykład nie zostanie przeprowadzony desant na plaży w dystrykcie Chon Bur's Sattahip. Ograniczenia są skutkiem zagrożenia epidemiologicznego związanego z pandemią koronawirusa.

12 lipca: Stany Zjednoczone zaprzeczyły chińskim doniesieniom o pościgu amerykańskiego statku na Morzu Południowochińskim. Marynarka wojenna USA zdementowała informacje, według których chińska marynarka wojenna ścigała i wypchnęła jednostkę USS Benfold (DDG-65) prowadzącą misję swobody żeglugi z Morza Południowochińskiego. Zgodnie z oświadczeniem amerykański niszczyciel z pociskami kierowanymi przeprowadził FONOP zgodnie z prawem międzynarodowym, a następnie kontynuował normalne operacje na wodach międzynarodowych. Według chińskich doniesień marynarka wojenna ChRL podjęła działania wobec USS Benfold, ponieważ przepłynął zbyt blisko Wysp Paracele. Amerykańskie działania zostały również skrytykowane przez ministerstwo spraw zagranicznych Chin podczas konferencji prasowej, zaraz po całym zdarzeniu. Podobna sytuacja miała miejsce w maju bieżącego roku, kiedy misję prowadził statek USS Curtis Wilbur.

12 lipca: według amerykańskich zdjęć satelitarnych Chiny wyrzucają do Morza Południowochińskiego duże ilości odpadów. Liz Derr, szefowa Similarity Inc., firmy programistycznej tworzącej oprogramowanie sztucznej inteligencji do analizy zdjęć satelitarnych, poinformowała o zarejestrowaniu setek chińskich statków rybackich wyrzucających ścieki oraz ludzkie odchody w pobliżu archipelagu Spratly. Ilość odpadów przyczyniła się do zakwitu glonów stwarzających zagrożenie dla raf koralowych oraz innych morskich organizmów. Jako przykład Liz Derr podała dane z 17 czerwca, kiedy zarejestrowano obecność 236 chińskich statków rybackich w pobliżu łachy Union (Union Bank), gdzie wyrzucone zostały odpady. Filipińskie ministerstwo spraw zagranicznych stwierdziło, że przed podjęciem jakichkolwiek działań wobec Chin, sprawa musi być dokładnie zbadana.

13 lipca: sekretarz stanu USA wziął udział w specjalnym szczycie ministerialnym Stany Zjednoczone-ASEAN. Antony Blinken podczas wirtualnego spotkania zapewnił o pełnym poparciu Stanów Zjednoczonych dla centralności ASEAN oraz kluczowej roli stowarzyszenia w regionalnej architekturze Indo-Pacyfiku. Zarówno sekretarz Blinken jak i ministrowie spraw

zagranicznych państw ASEAN zobowiązali się do dalszego budowania strategicznego partnerstwa ASEAN-USA opartego na prawach człowieka i podstawowych wolnościach, dobrobycie gospodarczym i silnych więzach międzyludzkich. Przedstawiciel Stanów Zjednoczonych podkreślił amerykańskie zaangażowanie we współpracę z ASEAN i partnerami międzynarodowymi w walce z pandemią COVID-19. Zwrócił również uwagę, jak ważne jest podjęcie odważnych działań w odpowiedzi na kryzys klimatyczny. Na uwagę zasługuje potępienie bezprawnych roszczeń morskich ChRL na Morzu Południowochińskim oraz deklaracja, iż Stany Zjednoczone stoją po stronie stron sporu z Azji Południowo-Wschodniej w obliczu prowokacyjnych działań Pekinu. Antony Blinken wyraził jednak zaniepokojenie wojskowym zamachem stanu w Birmie, a także obecną sytuacją w tym kraju będącą rezultatem działań z początku lutego bieżącego roku. W związku z tym wezwał ASEAN do podjęcia wspólnych działań na rzecz zaprzestania przemocy, przywrócenia demokratycznych przemian w Birmie i uwolnienia wszystkich niesprawiedliwie przetrzymywanych. Sekretarz stwierdził, że pięciopunktowy konsensus ASEAN jest ważnym krokiem naprzód i wezwał stowarzyszenie do podjęcia natychmiastowych działań w celu pociągnięcia reżimu birmańskiego do odpowiedzialności za konsensus i wyznaczenia specjalnego wysłannika do Birmy.

17 lipca: Filipiny otrzymały od Stanów Zjednoczonych 1,6 mln dawek szczepionki na COVID-19. Filipiny otrzymały drugą dostawę 1,6 mln dawek szczepionki przeciwko koronawirusowi firmy Johnson & Johnson, co daje łączną liczbę 3,2 mln dawek przekazanych do tej pory przez rząd USA. Szczepionka J&J jest teraz szóstą szczepionką, która stała się powszechnie dostępna na Filipinach przeciwko koronawirusowi. Szczepionki podarowane przez USA są częścią wsparcia administracji Bidena dla COVAX, a także wsparcia dla krajów zmagających się z pandemią, które mają niewielki dostęp do dostaw. W przeciwieństwie do innych szczepionek, szczepionka J&J wymaga tylko jednej dawki, co ułatwia krajom przyspieszenie programu szczepień. Oprócz Stanów Zjednoczonych Filipiny otrzymały szczepionki przekazane z Japonii i Chin.

20 lipca: prezydent Filipin zadeklarował chęć negocjacji w sprawie umowy dotyczącej warunków przebywania amerykańskich żołnierzy na terytorium kraju (VFA). Rodrigo Duterte poinformował podczas briefingu o chęci podjęcia rozmów z biurem prezydenta, Departamentem Stanu lub Obrony na temat przyszłości VFA. Jest to dobry znak, biorąc pod uwagę fakt, że w czerwcu bieżącego roku prezydent Filipin trzeci raz przedłużył zawieszenie VFA o kolejne sześć miesięcy. Według ekspertów z zakresu bezpieczeństwa, bez VFA nie będzie możliwe pełne wykorzystanie sojuszu militarnego ze Stanami Zjednoczonymi.

20 lipca: Departament Skarbu USA i centralny bank Wietnamu zobowiązały się do utrzymania silnego partnerstwa. W wirtualnym spotkaniu wzięły udział sekretarz skarbu USA Janet L. Yellen i gubernator Bank of Vietnam (SBV) Nguyen Thi Hong, które zostało zwieńczone wspólnym oświadczeniem, w którym obie strony zobowiązały się do ścisłej współpracy w obliczu negatywnych skutków ekonomicznych, będących wynikiem pandemii koronawirusa. Zgodnie z oświadczeniem obie strony zauważyły, że w ostatnich miesiącach prowadziły konstruktywne dyskusje w ramach procesu wzmocnionego zaangażowania i osiągnęły porozumienie w celu rozwiania obaw amerykańskiego Departamentu Skarbu dotyczących wietnamskiej polityki monetarnej. W tym kontekście SBV podkreślił, że celem jego polityki walutowej jest promowanie stabilności makroekonomicznej i kontrolowanie inflacji. Strona wietnamska zapewniła, że zgodnie z postanowieniami umowy Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) jest zobowiązana do unikania manipulacji kursem waluty krajowej w celu uniemożliwienia efektywnej korekty bilansu płatniczego lub uzyskania nieuczciwej przewagi konkurencyjnej.

21 lipca: zdaniem ministra obrony Filipin wojna na Morzu Południowochińskim jest mało prawdopodobna. Delfin Lorenzana stwierdził, że nie widzi żadnych działań o charakterze militarnym na Morzu Południowochińskim oprócz wspólnych ćwiczeń Filipin ze Stanami Zjednoczonymi oraz pozostałymi sojusznikami. Według ministra konflikt zbrojny na tym akwenie jest mało prawdopodobny, ponieważ przez Morze Południowochińskie przechodzą liczne szlaki transportu morskiego z towarami o łącznej wartości 6 mld USD. Na pytanie dotyczące traktatu o wzajemnej obronie z 1951 roku ze Stanami Zjednoczonymi odpowiedział, że filipińskie siły zbrojne będą przestrzegać jego postanowień, ale każdy przypadek uruchomienia traktatu będzie dokładnie zbadany przed podjęciem jakichkolwiek działań.

21 lipca: Filipiny zamierzają wzmocnić nową wersję VFA w obliczu rosnących napięć na Morzu Południowochińskim. Minister obrony Filipin Delfin Lorenzana poinformował, że przyszłość umowy regulującej warunki przebywania amerykańskich żołnierzy na terytorium kraju (VFA) będzie jednym z głównych tematów rozmów z sekretarzem obrony USA Lloydem Austin'em, który za kilka dni odwiedzi Filipiny. Zawieszenie VFA było już trzykrotnie przedłużane przez prezydenta Rodrigo Duterte, a umowa ma kluczowe znaczenie dla współpracy z zakresu bezpieczeństwa z amerykańskim sojusznikiem. Szef filipińskiej obrony zapowiedział, że nie przewiduje zmian w obecnej formie VFA, ale sama umowa zostanie uzupełniona o nowe elementy, a także zostanie wypracowana dodatkowa umowa ułatwiająca wdrożenie nowej wersji VFA. Dodatkowy dokument zostanie włączony do VFA po podpisaniu przez prezydenta Duterte. Mimo tego, że agenda spotkania dwustronnego nie została

jeszcze ustalona, to oprócz kwestii związanych z VFA zostaną również poruszone tematy dotyczące traktatu o wzajemnej obronie, stosunków bilateralnych oraz sytuacji na Morzu Południowochińskim.

22 lipca: Stany Zjednoczone oskarżyły Chiny o ataki hakerskie, które były wymierzone między innymi w Kambodżę. Departament Sprawiedliwości USA oskarżył czterech obywateli ChRL o ataki hakerskie, których celem był jeden z głównych chińskich sojuszników w regionie, czyli Kambodża. Według doniesień ofiarą ataku było między innymi ministerstwo spraw zagranicznych Kambodży, a celem były dokumenty dotyczące rozmów z 2018 roku pomiędzy Chinami i Kambodżą na temat wykorzystania rzeki Mekong. Według amerykańskich informacji chińscy hakerzy uzyskali dane z kambodżańskiego ministerstwa tego samego dnia, w którym Kambodża była gospodarzem wspieranego przez Chiny szczytu przywódców Lancang-Mekong z Chinami, Laosem, Birmą, Tajlandią i Wietnamem w Phnom Penh 10 stycznia 2018 roku.

22 lipca: Wietnam rozpoczął rozmowy ze Stanami Zjednoczonymi na temat krajowej produkcji szczepionek mRNA. W związku z gwałtownym wzrostem liczby zakażeń koronawirusem w Hanoi oraz Ho Chi Minh, wietnamski rząd szuka nowych sposobów skutecznej walki z pandemią. Rzeczniczka ministerstwa spraw zagranicznych Le Thi Thu Hang poinformowała o rozmowach ze Stanami Zjednoczonymi dotyczącymi produkcji (do tej pory niezidentyfikowanej) szczepionki mRNA na COVID-19, która mogłaby się rozpocząć w czwartym kwartale bieżącego roku lub na początku przyszłego roku. Amerykańskie firmy farmaceutyczne Pfizer i Moderna, które wykorzystują w swoich szczepionkach nową technologię mRNA nie poinformowały o swoim udziale w planach współpracy Stanów Zjednoczonych z Wietnamem.

22 lipca: Chiny i Stany Zjednoczone wspierają walkę z pandemią koronawirusa w Kambodży. Z ostatnią dostawą 1 mln szczepionek Sinopharm, łączną ilość sprzedanych i podarowanych szczepionek Kambodży wzrosła do ponad 17 mln. Niestety nie wiadomo jaka część została zakupiona a jaka przekazana za darmo przez chiński rząd. Tymczasem Stany Zjednoczone prześlą Kambodży 1 mln dawek szczepionki Johnson & Johnson za pośrednictwem programu COVAX. Minister zdrowia Kambodży Youk Sambath zapowiedział dostawę kolejnych 4 mln szczepionek z Chin na sierpień bieżącego roku.

25 lipca: Stany Zjednoczone przekazały Wietnamowi szczepionki na koronawirusa. Amerykańska ambasada w Wietnamie poinformowała o dostarczeniu 3 mln dawek szczepionki Moderna za pośrednictwem programu COVAX. Szczepionki zostaną rozdzielone po połowie do Hanoi oraz Ho Chi Minh. Jest to druga dostawa, po tym jak 10 lipca udzielono wsparcia wietnamskiemu rządowi w postaci 2 mln dawek tej samej szczepionki. Na uwagę zasługuje

również fakt, że na początku pandemii COVID-19 amerykański rząd przekazał Wietnamowi wsparcie finansowe na rzecz walki z pandemią w wysokości 19,8 mln USD.

26 lipca: sekretarz obrony USA w swojej drugiej podróży w region Indo-Pacyfiku odbył wizytę w Singapurze. Lloyd J. Austin podkreślił, że jego podróż do państw Azji Południowo-Wschodniej ma być dowodem na to, że Stany Zjednoczone są wiarygodnym partnerem dla regionu. Jako przykład podał ogólnoświatowy program dystrybucji szczepionek na koronawirusa, z którego duża część trafi do tego regionu. Sekretarz Austin zapewnił, że Stany Zjednoczone będą stać na straży stabilizacji regionalnej, zwłaszcza w obszarze Morza Południowochińskiego. Poinformował także, że w rozmowach z amerykańskimi sojusznikami poruszy tematy związane ze współpracą z zakresu bezpieczeństwa.

26 lipca: Rodrigo Duterte poparł marszałka senatu jako kandydata na wiceprezydenta w przyszłorocznych wyborach. Podczas swojego szóstego i jednocześnie ostatniego orędzie do narodu prezydent Rodrigo Duterte udzielił poparcia dla Vicente „Tito” Sotto na stanowisko wiceprezydenta w wyborach w 2022 roku. Razem z Sotto na prezydenta będzie kandydować senator Panfilo "Ping" Lacson. Poparcie dla marszałka senatu może być zaskakujące, ponieważ niedawne nie wykluczył, że sam będzie kandydował na wiceprezydenta.

27 lipca: sekretarz obrony USA spotkał się ze swoim singapurskim odpowiednikiem. Lloyd J. Austin spotkał się w Singapurze z Ng Eng Hen'em, z którym omówił współpracę dwustronną w obszarze bezpieczeństwa, ułatwienie rotacyjnego rozmieszczania amerykańskich okrętów i samolotów czy wspólne manewry wojskowe. Ng Eng Hen docenił zaufanie amerykańskiego partnera, który umożliwi dostęp singapurskim siłom powietrznym do ćwiczeń na najnowszych myśliwcach F-35B w przyszłym roku. Oba państwa zacieśnią również współpracę w ramach przeciwdziałania aktywności terrorystycznej, a także zwalczania cyberataków. Amerykański sekretarz obrony wziął również udział w 40. edycji Fullerton Lecture, organizowanej przez Międzynarodowy Instytut Studiów Strategicznych (International Institute for Strategic Studies, IISS) w Singapurze. Lloyd J. Austin wygłosił przemówienie, w którym odniósł się do obecnych zagrożeń dla regionu oraz potrzebie zacieśniania współpracy. Pojawiły się w nim między innymi odniesienia do sytuacji na Morzu Południowochińskim, przy okazji czego podkreślił konieczność respektowania prawa międzynarodowego i wyraził pełne poparcie dla wyroku stałego trybunału arbitrażowego w Hadze.

27 lipca: Indonezja i Stany Zjednoczone przygotowują się do największych wspólnych ćwiczeń militarnych w historii. Oba państwa wezwą udział w ćwiczeniach Garuda Shield, które odbędą się na początku sierpnia pierwszy raz

od 2019 roku (wtedy w ćwiczeniach uczestniczyło 1400 żołnierzy). Weźmie w nich udział ponad 4500 żołnierzy, którzy gromadzą się w prowincjach Południowej Sumatry, Wschodniego Kalimantanu i Północnego Sulawesi. Na terytorium Indonezji będzie w tym czasie przebywać rekordowa liczba amerykańskich żołnierzy.

28 lipca: 16. odsłona misji Pacific Partnership rozpoczęła się na Filipinach.

Międzynarodowa inicjatywa pod amerykańskim przewodnictwem zorientowana na ćwiczenia z zakresu reagowania na kryzysowe sytuacje rozpoczęła się od przybycia szybkiego statku transportowego USNS City of Bismarck (T-EPF 9) do portu w Manili. Ćwiczenia będą realizowane w formule mieszanej, czyli zarówno w postaci wirtualnej jak i konwencjonalnych działań. Główny nacisk zostanie położony na umiejętności związane z misjami humanitarnymi, reagowania na katastrofy naturalne, a także działania inżynieryjne oraz medyczne. Inicjatywa powstała jako odpowiedź na skutki tsunami z grudnia 2004 roku.

28 lipca: amerykańska flota utworzyła okrętową grupę uderzeniową na Morzu Południowochińskim. Okręty VII floty USS Tulsa (LCS 16), USS Kidd (DDG 100) utworzyły specjalną formację zdolną do wykonywania pełnego spektrum zadań nawodnych i podwodnych. Działania miały na celu zaprezentowanie możliwości amerykańskiej floty, a także wysłanie wiadomości do państw regionu, potwierdzające zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w regionie Indo-Pacyfiku. Jednostki amerykańskiej floty zrealizowały również ćwiczenia polegające na wykonywaniu dynamicznych manewrów, przeciwdziałaniu minom podwodnym oraz okrętom podwodnym, a także walce morskiej.

29 lipca: sekretarz stanu USA przybył do Hanoi, gdzie spotkał się przedstawicielami wietnamskiego rządu. Lloyd J. Austin przeprowadził rozmowy z nowo wybranym prezydentem Wietnamu Nguyen Xuan Phuc'em, premierem Pham Minh Chinh'em i ministrem obrony Phan Van Giangem. Poruszono tematy związane z pandemią koronawirusa, zwłaszcza w jaki sposób Stany Zjednoczone mogą pomóc Wietnamowi w ograniczeniu rozprzestrzeniania się wirusa. Amerykański sekretarz w rozmowie ze swoim odpowiednikiem omówił rozwój współpracy z zakresu rozliczenia skutków wojny Wietnamie poprzez udostępnienie dokumentów z tego okresu, pomoc w rozbrojeniu niebezpiecznych materiałów z czasów wojny oraz wsparcie dla weteranów. Przedstawiciele obu państw podpisali także porozumienie w sprawie współpracy w lokalizacji i wydobycia szczątków wietnamskich ofiar z czasów wojny. Amerykański sekretarz odwiedził jezioro Truc Bach, w którym się rozbił senator John McCain oraz więzienie Hoa Lo, gdzie był przetrzymywany. W kontekście relacji chińsko-wietnamskich sekretarz Austin podkreślił, że Stany Zjednoczone nie będą zmuszały swoich partnerów do opowiadania się po

którejkolwiek ze stron. Pojawił się też temat sytuacji na Morzu Południowochińskim.

29 lipca: Chiny wezmą udział w międzynarodowych ćwiczeniach militarnych organizowanych przez Stany Zjednoczone i Tajlandię. Rzecznik ministerstwa obrony ChRL Wu Qian poinformował o wirtualnym udziale chińskich żołnierzy w ćwiczeniach Cobra Gold 2021 realizowanych w dniach od 30 lipca do 3 sierpnia. Tematem przewodnim szkolenia jest przeciwdziałanie skutkom powodzi i trzęsień ziemi, rozwiązywanie konfliktów, a także ochrona cywilów.

29 lipca: Stany Zjednoczone nominowały swojego ambasadora do Singapuru po cztery i pół letniej przerwie. Amerykański prezydent Joe Biden, dwa dni po wizycie sekretarza obrony USA w Singapurze nominował ambasadora do tego kraju. Ambasadorem zostanie Jonathan Eric Kaplan, przedsiębiorca i filantrop. Kaplan nie posiada doświadczenia z zakresu polityki zagranicznej, a obecnie jest prezesem Education Superhighway, organizacji non-profit, której celem jest udostępnienie szerokopasmowego Internetu w szkołach publicznych. Żeby objąć stanowisko, kandydat będzie musiał jeszcze przejść przesłuchanie przed amerykańską komisją senacką.

29 lipca: sekretarz obrony USA przybył na Filipin, gdzie spotka się ze swoim odpowiednikiem, ministrem spraw zagranicznych oraz prezydentem Rodrigo Duterte. Lloyd Austin został przywitany na lotnisku przez chargé d'affaires amerykańskiej ambasady Johna Law'a. Głównym tematem rozmów przedstawicieli obu państw mają być kwestie dotyczące dwustronnej współpracy z zakresu bezpieczeństwa. Największe oczekiwania są związane z przyszłością umowy dotyczącej warunków przebywania amerykańskich żołnierzy na terytorium Filipin (VFA).

30 lipca: prezydent Filipin postanowił nie zrywać umowy dotyczącej warunków przebywania amerykańskich żołnierzy na terytorium kraju. Rzecznik prezydenta Harry Roque wydał oświadczenie z informacją, że Rodrigo Duterte po spotkaniu z amerykańskim sekretarzem obrony podjął decyzję o wycofaniu się z zerwania VFA, a co za tym obowiązuje w pełnej mocy. Los VFA był niepewny od lutego 2020 roku, kiedy prezydent Duterte rozpoczął proces wycofania się z umowy, który trwa sześć miesięcy. Od tego czasu trzykrotnie przedłużano termin zerwania VFA, co mogło zaważyć na skali oraz intensywności filipińsko-amerykańskiej współpracy militarnej. Na wspólnej konferencji prasowej z Austinem minister obrony Delfin Lorenzana powiedział, że ćwiczenia wojskowe między Manilą a Waszyngtonem „wrócą na właściwe tory”.

30 lipca: Tajlandia zgłosiła chęć zakupu amerykańskiego uzbrojenia o łącznej wartości 83,5 mln USD. Siły zbrojne Tajlandii przedstawiła zgłoszenie w

sprawie zamówienia 300 pocisków Javelin FGM-148 oraz 50 wyrzutni. Oprócz tego zamówienie obejmuje pomoc techniczną oraz szkolenie z zakresu korzystania z tego rodzaju uzbrojenia.

2 sierpnia: amerykańska ambasada w Indonezji zapowiedziała dwustronne ćwiczenia militarne Garuda Shield 2021. Około 1000 żołnierzy amerykańskich oraz 850 indonezyjskich weźmie udział w tegorocznej odsłonie manewrów Garuda Shield, które odbędą się w dniach 4-14 sierpnia. Ćwiczenia mają na celu umocnienie amerykańsko-indonezyjskiego partnerstwa w zakresie obrony oraz rozwój współpracy na rzecz wolnego i otwartego regionu Indo-Pacyfiku. Szkolenie rozpocznie się od eksperckiej wymiany akademickiej i warsztatów rozwoju. Następnie zostaną zrealizowane symulacje z zakresu zwalczania zagrożeń konwencjonalnych, niekonwencjonalnych i hybrydowych, a także pomocy humanitarnej i w przypadku katastrof.

2 sierpnia: sekretarz stanu USA wziął udział w drugim spotkaniu ministerialnym w ramach partnerstwa Mekong-Stany Zjednoczone. W inicjatywie bierze udział 14 amerykańskich agencji rządowych i departamentów, w ramach której realizowanych jest 50 programów mających na celu wzmocnienie współpracy. W latach 2009-2021 amerykański rząd przeznaczył 4,3 mld USD na wsparcie pięciu państw z regionu rzeki Mekong. Spotkanie pod przewodnictwem ministra spraw zagranicznych Kambodży Prak Sokhon'a oraz amerykańskiego sekretarza Antonego Blinken'a odbyło się za pośrednictwem wideokonferencji. Przedstawiciele zaangażowanych państw omówili kwestie związane z walką z koronawirusem oraz realizacją programów szczepień. Przyjęto również plan działania formatu na lata 2021-2023.

3 sierpnia: o losie VFA zdecydowało amerykańskie wsparcie w postaci szczepionek na COVID-19. Podczas telewizyjnego wystąpienia Rodrigo Duterte przyznał, że w podziękowaniu za wsparcie w walce z pandemią koronawirusa w kraju postanowił wycofać się z decyzji o zerwaniu porozumienia dotyczącego warunków przebywania amerykańskich żołnierzy na terytorium Filipin (VFA). Stany Zjednoczone przekazały do tej pory ponad 3 mln dawek szczepionki Johnson & Johnson, a wkrótce ma dotrzeć druga dostawa, tym razem 3 mln dawek szczepionki Moderna.

3 sierpnia: Stany Zjednoczone zainicjowały z Indonezją strategiczny dialog w sprawie Morza Południowochińskiego. Minister spraw zagranicznych Indonezji Retno Marsudi spotkała się z sekretarzem stanu Antonym Blinken'em, czego głównym rezultatem było nawiązanie strategicznego dialogu, w ramach którego oba państwa będą wspólnie bronić swobody przepływu na Morzu Południowochińskim. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Departament Stanu przedstawiciele obu państw zobowiązali się do współpracy przeciwko COVID-19 i kryzysowi klimatycznemu oraz do wzmocnienia

dwustronnych stosunków handlowych. Do tej pory Stany Zjednoczone przekazały Indonezji 8 mln dawek szczepionki na koronawirusa.

3 sierpnia: Filipiny odebrały dostawę amerykańskich szczepionek na koronawirusa. Prezydent Rodrigo Duterte osobiście wziął udział w odbiorze nieco ponad 3 mln dawek szczepionki Moderna, podarowanej przez Stany Zjednoczone za pośrednictwem programu COVAX. Minister spraw wewnętrznych Eduardo Año poinformował, że część szczepionek z najnowszej dostawy zostanie rozdystrybuowana w stolicy kraju.

4 sierpnia: wiceprezydent USA skupi się podczas swojej wizyty w Azji Południowo-Wschodniej na zagadnieniach dotyczących Morza Południowochińskiego oraz regionalnej pozycji Stanów Zjednoczonych. Według informacji z Białego Domu Kamala Harris w trakcie swojej podróży do Wietnamu i Singapuru skupi się przede wszystkim na współpracy z zakresu bezpieczeństwa. Wiceprezydent ma stanąć na straży przestrzegania prawa międzynarodowego na Morzu Południowochińskim.

4 sierpnia: Antony Blinken wziął udział w ministerialnym spotkaniu ASEAN-USA. Amerykański sekretarz stanu na spotkaniu z szefami dyplomacji państw członkowskich ASEAN zapewnił o poparciu Stanów Zjednoczonych dla centralności ASEAN oraz wizji ASEAN na region Indo-Pacyfiku (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific). Zadeklarował kontynuację pomocy w walce z pandemią koronawirusa dla regionu. Do tej pory Stany Zjednoczone przekazały państwom ASEAN 23 mln szczepionek oraz wsparcie finansowe w wysokości 160 mln USD. Dodał przy tym, że w najbliższym czasie przekazane zostaną dodatkowe środki 500 tys. USD na zakup szczepionek na COVID-19. Sekretarz stanu USA podniósł również na spotkaniu kwestie związane z zagrożeniami jak skutki globalnego ocieplenia, sytuacja wewnętrzna w Birmie czy ostatnie wydarzenia na Morzu Południowochińskim.

4 sierpnia: przedstawiciele Chin i Stanów Zjednoczonych wzięli udział w spotkaniu ministerialnym 11. Szczytu Azji Wschodniej. Podczas wideokonferencji przedstawiciele obu państw położyli główny nacisk na wyzwania związane z pandemią koronawirusa oraz zagrożeniami wynikającymi ze skutków globalnego ocieplenia. Zarówno Wang Yi jak i Antony Blinken przedstawili informacje dotyczące udziału ich państw w pomocy w zakresie dostarczenia szczepionek na COVID-19 do państw regionu. Wezwali także do inwestycji w odnawialne źródła energii oraz rozwój sektorów gospodarki zorientowanych na technologiach ograniczających zanieczyszczenie środowiska. Amerykański sekretarz stanu podkreślił raz jeszcze stanowisko Stanów Zjednoczonych, w którym zostały odrzucone chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim, zgodnie z orzeczeniem stałego trybunału arbitrażowego w Hadze z 2016 roku. Ponadto sekretarz Blinken zadeklarował kontynuację

wsparcia dla państw regionu rzeki Mokong jak i zaangażowanie na rzecz procesu denuklearyzacji Korei Północnej. Przedstawiciel Stanów Zjednoczonych wezwał także ASEAN do natychmiastowych działań, które doprowadzą do realizacji przez wojskowy rząd Birmy pięciopunktowego konsensusu.

4 sierpnia: amerykańska wicesekretarz rozmawiała z przedstawicielem rządu jedności narodowej Birmy. Wendy Sherman przeprowadziła rozmowę z Zin Mar Aung'iem, który został mianowany pełniącym obowiązki ministra spraw zagranicznych rządu jedności narodowej Birmy, który powstał w opozycji do wojskowego rządu, który przejął władzę w kraju w wyniku zamachu stanu z początku lutego bieżącego roku. Rozmowa dotyczyła obecnej sytuacji w Birmie oraz sposobów amerykańskiego wsparcia dla obalonego rządu wybranego w demokratycznych wyborach. Sytuacja gospodarcza Birmy jest krytyczna nie tylko z powodu zamachu stanu, ale również pogarszającej się sytuacji epidemiologicznej w związku z pandemią koronawirusa.

4 sierpnia: Stany Zjednoczone będą kontynuowały swoje zaangażowanie na Morzu Południowochińskim. Podczas forum bezpieczeństwa w Aspen, zwierzchnik amerykańskiego dowództwa Indo-Pacyfiku admirał John C. Aquilino przyznał, że z zaniepokojeniem przygląda się chińskim działaniom na Morzu Południowochińskim. W związku z tym zapewnił o amerykańskiej obecności w tym regionie i współpracy z sojusznikami, aby chronić nieskrępowanego dostępu wszystkich państw do żeglugi przez ten akwen. Podważył także zasadność chińskich roszczeń do niemal całego Morza Południowochińskiego.

6 sierpnia: 28. Forum Regionalne ASEAN zostało zrealizowane za pośrednictwem wideokonferencji. Chiny były reprezentowane przez ministra spraw zagranicznych Wang Yi, który zwrócił uwagę na pięć zagadnień. W pierwszej kolejności podkreślił potrzebę walki z pandemią koronawirusa oraz jej negatywnymi skutkami społecznymi i gospodarczymi. Na drugim miejscu wyróżnił potrzebę wielostronnej współpracy w zwalczaniu nietradycyjnych zagrożeń jak zmiany klimatyczne, terroryzm czy ataki cybernetyczne. W dalszej kolejności zaapelował o utrzymanie i wzmocnienie „centralności ASEAN”, aby wspólnie sprostać wyzwaniom związanym z geopolityczną konfrontacją. W swojej wypowiedzi podczas forum odniósł się również do kwestii nieingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw, a także potrzeby kontynuacji dialogu mającego na celu pokojowe rozwiązanie kryzysowych sytuacji, dotyczących Korei Północnej, Birmy czy Morza Południowochińskiego. Sekretarz stanu USA Antony Blinken najwięcej uwagi w swoim wystąpieniu poświęcił skutkom pandemii kornawirusa oraz kluczowym znaczeniu programu szczepień. Nawiązał jednak do chińskich działań na Morzu Południowochińskim, wzywając Pekin do przestrzegania prawa międzynarodowego w tym zakresie. Zaznaczył także, że

Stany Zjednoczone są zaniepokojone nieprzestrzeganiem przez Chiny praw człowieka w Tybecie, Hongkongu oraz Xinjiangu.

10 sierpnia: Stany Zjednoczone udzieliły wsparcia Birmie i Tajlandii w walce z pandemią koronawirusa. Podczas swojej wizyty w Tajlandii, amerykańska ambasador przy ONZ Linda Thomas-Greenfield poinformowała o przekazaniu 50 mln USD na rzecz pomocy humanitarnej w Birmie oraz 5 mln USD Tajlandii, aby wesprzeć te państwa w trudnej sytuacji wynikającej z pogarszającej się sytuacji epidemiologicznej.

10 sierpnia: Chiny i Stany Zjednoczone starły się w konfrontacji podczas konferencji poświęconej bezpieczeństwu na morzach, zorganizowanej przez ONZ. Sekretarz stanu Antony Blinken wezwał do zaprzestania działań mających na celu zastraszenie państw w basenie Morza Południowochińskiego. Ostrzegł tym samym Radę Bezpieczeństwa ONZ przed konfliktem na tym akwenie, który doprowadzi do poważnych konsekwencji ekonomicznych jak i bezpieczeństwa w regionie. Uwagi amerykańskiego przedstawiciela wywołały oburzenie strony chińskiej. Zastępca ambasadora ChRL przy ONZ Dai Bing oskarżył Stany Zjednoczone o prowokacje zagrażające stabilności regionu oraz próbę skłócenia Chin z pozostałymi stronami sporu na Morzu Południowochińskim.

10 sierpnia: rozpoczęła się 20. edycja serii ćwiczeń i szkoleń SEACAT, zarówno w formie konwencjonalnej w Singapurze jak i za pośrednictwem wideokonferencji. W tegorocznej edycji SEACAT wzięły udział marynarki wojenne z 21 państw z regionu Indo-Pacyfiku oraz ich partnerów. Wiceadmirał Karl Thomas, dowódca VII Floty USA poinformował, że tym razem główny nacisk został położony na zwiększenie interoperacyjności, aby skuteczniej przeciwdziałać zagrożeniom dla bezpieczeństwa morskiego. W ćwiczeniach wzięło udział 10 statków oraz 400 osób personelu. Pierwszy raz w historii tej inicjatywy wzięły w niej również udział organizacje międzynarodowe oraz pozarządowe, na przykład Biuro ONZ ds. Narkotyków i Przemocności czy Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża.

17 sierpnia: Stany Zjednoczone intensywnie współpracują z ASEAN w walce z COVID-19. Stany Zjednoczone przekazały do tej pory państwom członkowskim ASEAN 23 mln dawek szczepionki na koronawirusa oraz 160 mln USD w postaci wsparcia humanitarnego i na ochronę zdrowia. Amerykański rząd podkreśla, że pomoc jest darmowa i nie jest obarczona jakimikolwiek warunkami politycznymi czy ekonomicznymi.

17 sierpnia: okręt amerykańskiej marynarki wojennej złożył pierwszą wizytę portową na Filipinach od 2019 roku. Zaledwie kilka tygodni po wizycie sekretarza obrony USA na Filipinach, która zaowocowała wycofaniem się

filipińskiego prezydenta Rodrigo Duterte z zerwania umowy regulującej warunki przebywania amerykańskich żołnierzy na terytorium Filipin (VFA), doszło do wizyty jednostki USS Charleston w porcie w Manili. Z uwagi na obostrzenia związane z pandemią koronawirusa załoga statku nie opuściła jednostki, natomiast otrzymała wszelkie niezbędne wsparcie w postaci uzupełnienia zapasów.

23 sierpnia: wiceprezydent Stanów Zjednoczonych rozpoczęła swoją podróż do Azji Południowo-Wschodniej od Singapuru. Podczas swojego pierwszego dnia roboczego w Singapurze Kamala Harris spotkała się z premierem Lee Hsien Loongiem i prezydent Halimah Yacob. W ramach konferencji prasowej z premierem zwróciła w pierwszej kolejności uwagę na sytuację epidemiologiczną oraz wsparcie Stanów Zjednoczonych regionu Azji Południowo-Wschodniej szczepionkami na koronawirusa. Następnie przeszła do znaczenia partnerstwa między państwami zwłaszcza w obszarze budowy silnych łańcuchów dostaw kluczowych towarów, do których zaliczyła półprzewodniki i chipy. Kolejnym punktem wystąpienia wiceprezydent było szeroko pojęte bezpieczeństwo. Odniosła się między innymi do zaangażowania Stanów Zjednoczonych i Singapuru w zapewnienie swobody żeglugi na Morzu Południowochińskim, wspierania porządku międzynarodowego opartego na prawie, a także zacieśnienia współpracy dwustronnej z zakresu cyberbezpieczeństwa, zarówno jeżeli chodzi o instytucje finansowe jak i sektory obrony narodowej. Obie strony zgodziły się na szeroką wymianę informacji dotyczących potencjalnych zagrożeń cybernetycznych. Czwartym punktem wystąpienia były wartości, zwłaszcza konieczność stania na straży przestrzegania praw człowieka. W tym miejscu padł przykład sytuacji w Birmie, w której wojskowy zamach stanu doprowadził do prześladowań politycznych i ludności cywilnej. Ostatnim punktem wystąpienia był kryzys klimatyczny. Kamala Harris wyraźnie podkreśliła, że zgodnie z ostatnim raportem ONZ mowa już nie o zmianach klimatycznych, ale o kryzysie klimatycznym, w związku z czym oba państwa zobowiązały się do utworzenia nowego partnerstwa klimatycznego w celu utworzenia ram dla zrównoważonego finansowania w obszarze związanym z zagrożeniami klimatycznymi oraz aby zmobilizować prywatny kapitał do udziału w inicjatywach zorientowanych na łagodzeniu skutków zmian klimatycznych. Wiceprezydent Harris odwiedziła również bazę marynarki wojennej Changi i weszła na pokład amerykańskiej jednostki USS Tulsa, aktualnie przebywającej w Singapurze. Premier Lee Hsien Loong zadeklarował między innymi udostępnienie Stanom Zjednoczonym samolotu A330 MRTT do pomocy przy ewakuacji ludności z Kabulu.

23 sierpnia: dowódca amerykańskiego dowództwa Indo-Pacyfiku przybył na Filipiny z okazji 70. rocznicy istnienia traktatu o wzajemnej obronie między państwami. Admirał John C. Aquilino wziął udział w uroczystych

obchodach rocznicy, a także spotkał się z ministrami spraw zagranicznych oraz obrony, a także głównym inspektorem sił zbrojnych Filipin. Przedstawiciel Stanów Zjednoczonych zapewnił stronę filipińską o amerykańskim zaangażowaniu w rozwój dwustronnych relacji z zakresu bezpieczeństwa. Ponadto przedstawiciele obu państw omówili zagadnienia dotyczące kierunków rozwoju dalszej współpracy.

23 sierpnia: Stany Zjednoczone i Singapur podpisały protokół ustaleń w sprawie wzmocnionej współpracy obronnej z zakresu cyberbezpieczeństwa. Singapurskie ministerstwo obrony oraz singapurskie siły zbrojne podpisały protokół ustaleń z Departamentem Obrony USA w sprawie instytucjonalizacji współpracy z zakresu przeciwdziałania oraz zwalczania zagrożeń cybernetycznych. Wizyta wiceprezydent Stanów Zjednoczonych w Singapurze była zwieńczeniem podpisania łącznie trzech protokołów ustaleń obejmujących szeroką współpracę obu państw nad cyberbezpieczeństwem obejmującym nie tylko sektor obrony, ale również sektor finansowy.

24 sierpnia: Stany Zjednoczone krytykują działania Chin na Morzu Południowochińskim i są gotowe przejąć rolę gospodarza szczytu APEC w 2023 roku. Podczas swojego wystąpienia w Singapurze wiceprezydent USA Kamala Harris podkreśliła, że chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim łamią zasady prawa międzynarodowego, powołując się na wyrok stałego trybunału arbitrażowego w Hadze z 2016 roku. Dodała również, że wciąż pozostałe strony sporu na tym akwenie doświadczają asertywnych bądź agresywnych działań ze strony ChRL. Wiceprezydent Stanów Zjednoczonych zadeklarowała także gotowość do organizacji szczytu APEC w 2023 roku, co ma świadczyć o amerykańskim zaangażowaniu w regionie Indo-Pacyfiku nie tylko w sferze bezpieczeństwa, ale również ekonomicznej.

25 sierpnia: Chiny i Stany Zjednoczone wymieniają się oskarżeniami przy okazji podróży wiceprezydent Harris po Azji Południowo-Wschodniej. Chińskie media zaatakowały Kamalę Harris o próbę antagonizowania Chin z państwami ASEAN przy okazji wystąpienia w Singapurze. Natomiast amerykańska wiceprezydent kolejny raz, tym razem w Wietnamie, zwróciła uwagę na agresywne działania Pekinu na Morzu Południowochińskim, wymierzone w pozostałe strony sporu. Podkreśliła, że Stany Zjednoczone będą kontynuowały misję swobody żeglugi w regionie, aby zwiększyć presję na Chinach, które próbują wyegzekwować swoje roszczenia do niemal całego obszaru Morza Południowochińskiego.

25 sierpnia: Stany Zjednoczone prześlą Wietnamowi dodatkowo 1 mln szczepionek na koronawirusa. Kamala Harris na spotkaniu z premierem Pham Minh Chinh'em poinformowała o przekazaniu Wietnamowi kolejnej dostawy 1

mln szczepionek koncernu Pfizer w ramach wsparcia w walce z pandemią koronawirusa.

25 sierpnia: Stany Zjednoczone chcą wzmocnienia stosunków z Wietnamem. Podczas spotkania z prezydentem Nguyen Xuan Phuoc'em, wiceprezydent Kamala Harris powiedział, że Waszyngton jest gotowy na aktualizację relacji dwustronnych do strategicznego partnerstwa. Dodała również, że Stany Zjednoczone są gotowe na większe zaangażowanie i współpracę z Wietnamem w celu zapewnienia swobody żeglugi na Morzu Południowochińskim, opartej o normy prawa międzynarodowego. Działanie te mają zmusić Pekin do przestrzegania UNCLOS oraz zaprzestania przymusowych działań wobec pozostałych stron sporu na Morzu Południowochińskim. Niemniej jednak zdaniem specjalistów mało prawdopodobnym jest podniesienie relacji z kompleksowego partnerstwa do strategicznego partnerstwa, ponieważ wiązałoby się to ze ściślejszą współpracą militarną obu państw.

25 sierpnia: wiceprezydent USA wzięła udział w ceremonii otwarcia amerykańskiego biura Centrum Kontroli i Zapobiegania Chorobom (CDC) na region Azji Południowo-Wschodniej w Wietnamie. Kamala Harris w ramach swojego pobytu w Hanoi wzięła w ceremonii otwarcia nowego biura regionalnego CDC, którego główną misją będzie ochrona zdrowia Amerykanów i mieszkańców regionu oraz przyspieszenie reakcji na wszelkiego rodzaju nowe zagrożenia zdrowotne. Dyrektorem placówki został mianowany John MacArthur, który wcześniej przez sześć lat prowadził regionalną placówkę CDC w Tajlandii.

26 sierpnia: siły morskie z Australii, Japonii, Indii oraz Stanów Zjednoczonych rozpoczęły ćwiczenia Malabar 2021 na wodach Morza Filipińskiego. Marynarki wojenne trzech państw oraz morskie siły samoobrony Japonii rozpoczęły pierwszą fazę ćwiczeń pod dowództwem amerykańskiej marynarki wojennej. Manewry mają na celu wzmocnienie umiejętności z zakresu wspólnych operacji morskich, w skład których wchodzi misje zwalczania okrętów podwodnych i wojny powietrznej, prowadzenia ostrzału, uzupełniania zapasów na morzu, międzypokładowe operacje lotnicze, a także działania polegające na przechwytywaniu innych jednostek na morzu.

26 sierpnia: amerykańska wiceprezydent poruszyła kwestie dotyczące praw człowieka w rozmowie z przedstawicielami wietnamskiego rządu. Kamala Harris podczas swojego pobytu w Wietnamie nie tylko poruszyła temat praw człowieka w rozmowie z prezydentem i premierem, ale również spotkała się z przedstawicielami wietnamskiego społeczeństwa obywatelskiego. Działania te były związane z presją wewnątrz kraju ze strony obywateli wietnamskiego pochodzenia, którzy domagali się, aby wiceprezydent zwiększyła presję na rządzie w Hanoi w związku z ograniczeniami wolności słowa i aresztowaniami

aktywistów. Wszystko jednak wskazuje na to, że liberalne wartości w tym ochrona praw człowieka zostaną przyćmione przez kwestie o dużo większej wadze ze strategicznej perspektywy relacji amerykańsko-wietnamskich. Priorytetem są kwestie dotyczące sytuacji na Morzu Południowochińskim, handel, walka z pandemią COVID-19 oraz zmiany klimatyczne.

KOMENTARZ

W listopadzie minie dziesięć lat od słynnego zwrotu Stanów Zjednoczonych ku Azji, ogłoszonego przez Baracka Obamę podczas pobytu w Australii. Miał to być przełomowy moment, w którym amerykańskie zaangażowanie w Iraku i Afganistanie zostanie ograniczone na rzecz większej aktywności w regionie Azji i Pacyfiku. Warto się zatem zastanowić czy dziesięć lat później, w trakcie których władzę sprawowały dwie administracje, spełnione zostały amerykańskie deklaracje. Wszystko wskazuje na to, że duża część z daleko idących obietnic nie została spełniona, ponieważ nie uzyskały pokrycia zarówno, jeżeli chodzi o koherentną politykę zagraniczną jak i nakłady finansowe oraz zaangażowanie dyplomatyczne. Po wygranych wyborach prezydenckich Joe Biden triumfalnie ogłosił powrót Stanów Zjednoczonych do tradycyjnej roli światowego lidera, ale początek jego prezydentury nie należał do najłatwiejszych. Po pierwsze przejął władzę nad państwem dotkliwie dotkniętym skutkami pandemii koronawirusa z dużymi podziałami wewnętrznymi. Po drugie musiał sprostać wysokim oczekiwaniom państw sojusznicznych, zwłaszcza partnerów azjatyckich, którzy oczekiwali zwiększonego zaangażowania w regionie zgodnie z obietnicami Baracka Obamy, z którym Joe Biden był blisko związany jako wiceprezydent. Ponadto ostatnie wydarzenia w Afganistanie poważnie zachwiały pozycją Stanów Zjednoczonych na arenie międzynarodowej jak i zasiały wątpliwość w amerykańską wiarygodność jako sojusznika militarnego.

Z perspektywy państw Azji Południowo-Wschodniej pierwsze półrocze prezydentury Joe Bidena trudno uznać za sukces, albowiem główny nacisk został położony na relacje w ramach QUAD oraz stosunki z sojusznikami europejskimi. Sytuacji nie poprawiła również wpadka sekretarza stanu USA Antonego Blinken'a z nieudaną próbą przeprowadzenia wideorozmowy z ministrami spraw zagranicznych ASEAN pod koniec maja bieżącego roku. Ostatnie dwa miesiące pokazały jednak, że wyciągnięto wnioski i podjęto wysiłki na rzecz odbudowy

amerykańskiego wizerunku w oczach państw Azji Południowo-Wschodniej. Niemniej jednak nie udało się amerykańskiej administracji uniknąć pewnych błędów.

W dotychczasowych działaniach amerykańskiego rządu wobec ASEAN można się mimo wszystko dopatrzeć przewagi pragmatycznego myślenia o czym świadczą ostatnie interakcje z regionem. Sekretarz obrony USA Lloyd Austin w swojej pierwszej podróży do regionu odwiedził Singapur, Wietnam oraz Filipiny. Zwłaszcza dwie ostatnie destynacje nie wpisują się w poparcie dla modelu liberalnej demokracji na wzór amerykański, gdzie wolności obywatelskie i prawa człowieka są przestrzegane i respektowane. Warto podkreślić, że podróż przedstawiciela amerykańskiego resortu obrony została odebrana bardzo pozytywnie, zwłaszcza przez komentatorów z regionu. Ich uwadze nie umknął fakt, że sekretarz Austin podczas swojego przemówienia w ramach serii wykładowej Fullerton, zorganizowanej przez Międzynarodowy Instytut Studiów Strategicznych (IISS) w Singapurze, skupił się na pozytywnych aspektach płynących ze współpracy pomiędzy sojusznikami. Choć temat chińskiej aktywności w regionie również został poruszony przez sekretarza obrony USA, to nie zdominował on całego przekazu. Był to swojego rodzaju ukłon w stronę państw ASEAN, które nie chcą antagonizować Chin i niejednokrotnie sygnalizowały, że nie będą sprowadzały swojej polityki zagranicznej do wyboru pomiędzy Pekinem lub Waszyngtonem. Sam Lloyd Austin zresztą bezpośrednio stwierdził, że Stany Zjednoczone nie będą oczekiwały od swoich partnerów opowiedzenia się po którejkolwiek ze stron.

Niewątpliwie największym wyzwaniem była wizyta sekretarza Austin'a na Filipinach. To z uwagi na fakt, że od 2016 roku stosunki obu państw - łagodnie mówiąc - wyraźnie się ochłodziły. Wizycie towarzyszyło jedno główne zadanie, czyli ocalenie przyszłości umowy regulującej warunki przybywania amerykańskich wojsk na Filipinach (VFA). Jak się okazało amerykański sekretarz obrony zdołał przekonać prezydenta Rodrigo Duterte do zmiany zdania o wycofaniu się z tego porozumienia, co zostało odebrane jako jeden z najważniejszych sukcesów podróży Lloyda Austin'a do Azji Południowo-Wschodniej. Na pierwsze efekty zachowania w mocy VFA nie musieliśmy długo czekać, ponieważ kilka tygodni po wizycie doszło do pierwszej od 2019 roku wizyty okrętu amerykańskiej marynarki wojennej USS Charleston w porcie w Manili.

Wkrótce po zakończeniu tournée przez sekretarza Austina mieliśmy do czynienia z kolejnym przykładem amerykańskiego zaangażowania i bezpośrednią okazją sekretarza stanu Antonego Blinken'a do zadośćuczynienia fiaska wideokonferencji z końca maja. Zaraz na początku sierpnia sekretarz Blinken

poświęcił niemal cały tydzień na wirtualne spotkania z przedstawicielami ASEAN. Wziął udział łącznie w pięciu spotkaniach, przy czym dwa z nich były w szczególny sposób poświęcone państwom subregionu rzeki Mekong. Podczas rozmów Antony Blinken konsekwentnie sygnalizował pełne poparcie Stanów Zjednoczonych dla centralnej roli ASEAN w regionie, a także wizji stowarzyszenia dla Indo-Pacyfiku.

Zwieńczeniem amerykańskiej interakcji z Azją Południowo-Wschodnią na przestrzeni ostatnich dwóch miesięcy była wizyta wiceprezydent Kamali Harris w Singapurze i Wietnamie. Dodatkowej wagi temu wydarzeniu nadały okoliczności, które jej towarzyszyły, a mianowicie trudna sytuacja w Afganistanie, będąca skutkiem wycofania amerykańskich żołnierzy oraz szybkiej ofensywy Talibów. Chińskie media wykorzystały kryzys afgański w swojej propagandzie, budując przekaz, w którym Stany Zjednoczone nie tylko utraciły swoją mocarstwową pozycję, ale również nie są wiarygodnym sojusznikiem w dziedzinie bezpieczeństwa.

Stąd podróż wiceprezydent do dwóch państw członkowskich ASEAN z zadania trudnego przerodziła się w jeszcze trudniejsze, ponieważ na jej barkach spoczął ciężar ostatnich wydarzeń w Kabulu i nie tylko. Kamala Harris spotkała się z premierem oraz prezydent Singapuru, a do głównych obszarów prowadzonych rozmów należy zaliczyć kryzys klimatyczny, cyberbezpieczeństwo, rozwój i wzmocnienie łańcuchów dostaw, podwyższenie standardów ochrony zdrowia (ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń epidemiologicznych jak pandemia COVID-19), rozwój współpracy z zakresu bezpieczeństwa, budowa i promocja norm związanych z eksploracją kosmosu, a także pogłębienie relacji międzyludzkich oraz wzmocnienie wymiany akademickiej. Skutkiem tych rozmów było podjęcie szeregu konkretnych decyzji. Przede wszystkim doszło do uruchomienia dwustronnego partnerstwa klimatycznego oraz deklaracji rozszerzenia współpracy w dziedzinie inteligentnych miast (smart-city). Mieliśmy również do czynienia z podpisaniem trzech protokołów ustaleń z zakresu cyberbezpieczeństwa. Dwa z nich obejmują wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami finansowymi oraz resortów obrony, a trzecie zakłada szerszą wymianę informacji odnośnie potencjalnych zagrożeń cybernetycznych. Jeżeli chodzi o kwestie związane z tradycyjnymi wyzwaniami dla bezpieczeństwa, Stany Zjednoczone zadeklarowały swoją stałą obecność militarną w Azji Południowo-Wschodniej, a jednym z jej komponentów ma być rotacyjna obecność samolotów P-8 oraz przybrzeżnych statków bojowych (littoral combat ships) w Singapurze.

Kontynuując wątki z wizyty sekretarza obrony Lloyd'a Austin'a w Singapurze, Kamala Harris podczas swojej wizyty w państwie-mieście skupiła się przede

wszystkim na rozwijaniu dotychczasowych form współpracy oraz możliwości ich rozszerzenia w innych obszarach. Temat zagrożenia ze strony Chin dla regionu nie był motywem przewodnim, choć padły słowa o niezgodności chińskich roszczeń na Morzu Południowochińskim z prawem międzynarodowym i asertywnych działaniach Pekinu wymierzonych w pozostałe strony sporu. Możemy tutaj zauważyć, że Waszyngton wyciągnął wnioski i konsekwentnie wywiera nacisk na Pekin w kwestii Morza Południowochińskiego, ale buduje swojej narracji w regionie nie tylko i wyłącznie podkreślając zagrożenie Chin. Zdecydowanie najwięcej uwagi wiceprezydent poświęciła zapewnieniom o amerykańskiej obecności oraz zaangażowaniu w Azji Południowo-Wschodniej. Była to swojego rodzaju odpowiedź na chińską kampanię podważającą wiarygodność Stanów Zjednoczonych, powołując się na sytuację w Afganistanie.

Znacznie większym wzywaniem była jednak podróż do Wietnamu, którą należy uznać za historyczną. Albowiem pierwszy raz amerykański wiceprezydent złożył wizytę w Wietnamie. Pierwsze trudności pojawiły się jeszcze podczas pobytu w Singapurze, ponieważ wylot Kamali Harris do Wietnamu został opóźniony z nieznanymi przyczyn. Później okazało się, że trzygodzinne opóźnienie było spowodowane doniesieniami o wystąpieniu syndromu hawańskiego u dwóch pracowników amerykańskiej placówki dyplomatycznej w Wietnamie.

Opóźnienie zostało wykorzystane przez Chiny, w czasie którego doszło do niespodziewanego spotkania wietnamskiego premiera Pham Minh Chinh'a z chińskim ambasadorem Xiong Bo. Premier zapewnił, że Wietnam nie sprzymierzy się z żadnym państwem przeciwko innemu państwu, co miało na celu uspokojenie Pekinu, że nie dojdzie do sojuszu wietnamsko-amerykańskiego wymierzonego w Chiny. Z kolei Chiny zobowiązały się do przekazania Wietnamowi kolejnej dawki w postaci 2 mln szczepionek na koronawirusa. Jednak należy podkreślić, że to Stany Zjednoczone udzieliły Wietnamowi większego wsparcia w walce z pandemią. Dysproporcja została zwiększona po tym jak wiceprezydent USA spotkała się z premierem Wietnamu, albowiem Stany Zjednoczone zobowiązały się do przekazania dodatkowej dostawy 1 mln szczepionek produkowanych przez koncern Pfizer. Tym samym łączna ilość szczepionek przekazanych Wietnamowi w ramach amerykańskiego wsparcia wzrosła do 6 mln, a chińskie wsparcie wyniosło 2,7 mln dawek.

Kamala Harris w rozmowach z premierem jak i prezydentem Wietnamu powtórzyła gotowość Waszyngtonu do podniesienia rangi stosunków bilateralnych z kompleksowego partnerstwa do strategicznego partnerstwa. Nie jest to żadne novum, ponieważ propozycja strategicznego partnerstwa padła pierwszy raz już w 2010 roku ze strony ówczesnej sekretarz stanu Hillary Clinton podczas jej wizyty w Hanoi. Amerykańskie wysiłki zakończyły się wówczas podpisaniem kompleksowego partnerstwa w 2013 roku i od tego czasu trwa

debata kiedy, o ile w ogóle, formalne relacje Stanów Zjednoczonych z Wietnamem zostaną podniesie na wyższy poziom. Biorąc pod uwagę zarówno ocenę specjalistów jak i przedstawicieli wietnamskiej dyplomacji jest to jednak mało prawdopodobne, ponieważ istnieje obawa ze strony Hanoi, że zmiana statusu stosunków bilateralnych będzie wiązała się z intensyfikacją współpracy militarnej, co może doprowadzić do reperkusji ze strony Pekinu. Nie bez znaczenia pozostają także obawy wietnamskich decydentów, że mogłoby to zaburzyć legitymizację władzy Komunistycznej Partii Wietnamu oraz jednopartyjnego systemu rządów. Wietnamscy dyplomaci stoją na stanowisku, że mimo braku członu „strategiczne”, obecne partnerstwo amerykańsko-wietnamskie ma już charakter strategiczny.

Największym echem odbiły się decyzje dotyczące przekazania dodatkowego miliona szczepionek na koronawirusa, a także otwarcie amerykańskiego biura Centrum Kontroli i Zapobiegania Chorobom (CDC) na region Azji Południowo-Wschodniej w Hanoi. Biorąc pod uwagę przyszłość relacji dwustronnych na szczególną uwagę zasługuje podpisanie umowy na dzierżawę terenu pod nową ambasadę USA w Hanoi jak i finalizacja Korpusu Pokoju w Wietnamie. Utworzenie korpusu jest zwieńczeniem 17 lat negocjacji i przyczyni się do zwiększenia liczby młodych Amerykanów w służbie dyplomatycznej w Wietnamie, a co za tym idzie skuteczniejszego rozwoju relacji międzyludzkich obu państw.

Z racji tego, że Wietnam jest stroną w sporze z Chinami na Morzu Południowochińskim, która w najbardziej zdecydowany sposób opiera się chińskiej ekspansji na tym obszarze kluczową kwestią były uzgodnienia dotyczące współpracy ze Stanami Zjednoczonymi z zakresu bezpieczeństwa. W rozmowach poruszono temat partnerstwa straży przybrzeżnych, a mianowicie możliwość przekazania wietnamskiej formacji kolejnego, trzeciego już, statku patrolowego. Ostatnia tego typu jednostka - CSB 8021, dotarła do Wietnamu w lipcu bieżącego roku. Finalna decyzja w tej sprawie będzie jednak należała do amerykańskiego kongresu.

Sporą uwagę mediów oraz specjalistów zajmujących się stosunkami Stanów Zjednoczonych z Wietnamem przykuło spotkanie wiceprezydent Harris z przedstawicielami wietnamskiego społeczeństwa obywatelskiego. Sama wiceprezydent przyznała, iż podczas spotkań z przedstawicielami wietnamskiego rządu poruszyła temat praw człowieka oraz wolności obywatelskich, aczkolwiek nie zostały podane do ogólnej wiadomości szczegóły odnośnie reakcji strony wietnamskiej. Pewnym jest natomiast, że standardy przestrzegania praw człowieka nie będą mocno akcentowane w amerykańskiej retoryce nie tylko w relacjach z Hanoi, ale również pozostałymi państwami Azji

Południowo-Wschodniej. Wyjątek może stanowić Birma, w której doszło w lutym do zamachu stanu i sytuacja obywateli kraju jest obecnie bardzo trudna.

Podsumowując ostatnią aktywność Waszyngtonu w regionie należy podkreślić, że do pewnego stopnia naprawiono straty wizerunkowe z pierwszej połowy roku i wyraźną bierność Joe Biden'a w kontaktach z liderami państw członkowskich ASEAN. Zarówno wizyta Lloyda Austin'a jak i Kamali Harris pokazały, że Stany Zjednoczone zamierzają aktywnie angażować się w sprawy dotyczące Azji Południowo-Wschodniej, przy czym amerykańska obecność będzie realizowana z poszanowaniem centralnej roli ASEAN i nie będzie zorientowana tylko i wyłącznie wokół ograniczania chińskich wpływów. Ta amerykańska aktywność w lipcu i sierpniu br. koresponduje z decyzją administracji Bidena o wycofaniu z Afganistanu. Mówiąc wprost Ameryka przegrupowuje siły. Wszystko jednak zależy od tego jak będzie wyglądała druga połowa roku. Przed nami Szczyt Azji Wschodniej w październiku, który pokaże czy ostatnie wizyty nie wyczerpały całego potencjału Waszyngtonu, jeżeli chodzi o zaangażowanie w regionie. Wszystko wskazuje na to, że amerykańska administracja wciąż jest w trakcie przygotowywania kompleksowego planu działania w Azji Południowo-Wschodniej. Najprawdopodobniej w przyszłym roku zostanie opublikowana nowa Strategia Bezpieczeństwa Narodowego, która powie nam więcej o długoterminowych planach Stanów Zjednoczonych, w tym jak wysoko na liście priorytetów znajdzie się Azja Południowo-Wschodnia.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

